

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA MIASTA I GMINY KOBYLIN
NA LATA 2025-2028**

Gmina Kobylin, październik 2025 r.

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin.....	5
2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	6
2.1. Uwarunkowania formalno-prawne i instytucjonalne funkcjonowania ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	6
2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na szczeblu krajowym	10
2.2.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	10
2.2.2. Założenia wynikające Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 i Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 oraz Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki Nad Zabytkami na lata 2023-2026.....	12
2.3. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa	14
2.3.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	14
2.3.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.....	15
2.3.3. Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024.....	18
2.3.4. Wielkopolska Wojewódzka Ewidencja Zabytków	18
2.3.5. Audyt Krajobrazowy Województwa Wielkopolskiego	18
2.3.6. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym.....	20
3. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	21
3.1. Wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla miasta i gminy Kobylin	21
3.2. Wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	30
3.3. Wynikające Gminnego Planu Ochrony Zabytków na Wypadek Konflikty Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych dla miasta i gminy Kobylin na lata 2024-2028	30
3.4. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa oraz krajobrazu kulturowego gminy	31
3.4.1. Zarys historii obszaru gminy	31
3.4.2. Krajobraz kulturowy.....	32
3.4.3. Zabytki nieruchome.....	33
3.4.4. Zabytki ruchome.....	35
3.4.5. Zabytki archeologiczne.....	36
3.5. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	38
3.5.1. Rejestr zabytków	38
3.5.2. Pomniki historii	41
3.5.3. Parki kulturowe	41
3.5.4. Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków	41
3.6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.....	57
4. Założenia programowe	61
4.1. Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami	61
4.2. Kierunki działań programu opieki nad zabytkami i zadania służące ich realizacji.....	61
5. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	68
6. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.....	70
7. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	71

Miasto i gmina Kobylin

Opracowanie: red. Jakub Hadyński,

Wykonawcy: Jakub Hadyński, Sebastian Kocoł, Paweł Siemiński

Wstęp

Gmina miejsko-wiejska Kobylin położona jest w południowej części województwa wielkopolskiego i stanowi najdalej na zachód wysuniętą gminę wchodzącą w skład powiatu krotoszyńskiego. Sąsiednimi gminami są: gmina Zduny, Krotoszyn i Koźmin Wielkopolski (powiat krotoszyński), gmina Pępowo, Pogorzela (powiat gostyński), gmina Jutrosin (powiat rawicki). Gmina liczy 7 750 mieszkańców (USC, stan na 31.12.2024); wg bilansu GUS – 7 663. Powierzchnia gminy w granicach administracyjnych wynosi ponad 112 km². Gmina składa się z 20 wsi sołectkich, do których należą: Berdychów, Długołęka, Fijałów, Górka, Kuklinów, Łagiewniki, Nepomucenów, Raszewy, Rębiechów, Rojew, Rzemiechów, Smolice, Sroki, Starkówiec, Starygród, Stary Kobylin, Wyganów, Zalesie Małe, Zalesie Wielkie, Zdziętawy. Miejscowością nie posiadającą statutu sołectwa jest wieś Targoszyce.

W wyniku postępujących w coraz szybszym tempie procesów modernizacyjnych Polski szczególnie ważne, dla podmiotów kreujących politykę lokalną, staje się uwzględnianie idei zrównoważonego rozwoju przyjmującej, iż za poprawą warunków życia lokalnej społeczności, musi następować zaspokajanie innych, w tym niematerialnych potrzeb mieszkańców. Niewątpliwie taką potrzebą jest ochrona materialnych dóbr kultury powstałych w minionych wiekach i obowiązek przekazania ich w jak najlepszym stanie następnym pokoleniom mieszkańców miasta i gminy. Zadbać należy zatem o taki rozwój, który nie spowoduje szkód w stosunku do zachowanego dziedzictwa kultury materialnej, a spowoduje jego ubogacenie o współczesne inwestycje odpowiadające potrzebom XXI w. jakie z pewnością byłyby pożądanymi zarówno w Kobylinie jak i w jego okolicach.

Zastosowanie takiej perspektywy z całą pewnością przyczyni się do zapewnienia przez władze samorządu stosownej opieki i ochrony nad istniejącymi, niejednokrotnie bardzo cennymi zasobami kulturowymi tkwiącymi w historycznych strukturach materialnych gminy Kobylin, której dzieje związane są z ostatnimi 700 latami istnienia.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin jako jeden z dokumentów o charakterze strategicznym przyjmowanym przez Radę Miejską w Kobylinie stanowi podstawę dla określenia – w perspektywie czterech lat – podstawowych zamierzeń i zadań mających na celu przede wszystkim przyczynić się do zachowania lokalnego środowiska kulturowego, a także poprawy jego stanu.

Podstawą do określenia ww. planów i działań jest ustalenie w niniejszym programie podstawowych uwarunkowań w sferze dziedzictwa kulturowego istniejącego na terenie miasta i gminy. Docelowo intencją służącą przyjęciu przez wspólnotę samorządową gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028 jest ustalenie w nim podstawowych inicjatyw dotyczących możliwości finansowania działań ochronnych wobec środowiska kulturowego oraz zagwarantowanie i organizacja tychże działań.

Ponadto ma on przyczynić się do zintensyfikowania przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i wychowawczym wobec społeczności miasta i gminy, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Spodziewanym efektem realizacji wszystkich zadań sformułowanych w programie opieki nad zabytkami będzie – poza wspomnianym zachowaniem i poprawą stanu środowiska kulturowego – wytworzenie szeroko rozumianej świadomości obszaru miasta i gminy Kobylin jako interesującego kulturowo i turystycznie miejsca, poprzez wykorzystanie miejscowych dóbr kultury między innymi do rozwoju przedsiębiorczości działającej w oparciu o usługi związane z turystyką, rekreacją itp., a także w celu uwrażliwienia mieszkańców miasta i gminy na potrzeby związane z właściwym utrzymaniem i ochroną lokalnego środowiska kulturowego.

Podstawowe cele opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami określone zostały ustawowo i sformułowane w art. 87 ust. 2 *ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. 2024r. 1292 t.j.). Według zapisów przywołanej powyżej podstawy prawnej gminny program opieki nad zabytkami ma na celu w szczególności:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

1. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin stanowią następujące zapisy ustawowe:

Art. 87. *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. 2003r. nr 162 poz. 1568), który stanowi, że:

- burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.
- gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada miejska po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami burmistrz sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie miejskiej.

Art. 7. ust. 1. pkt 9. *ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. 2024r. poz. 609 t.j.) określa, że:

- zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m. in. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

2.1. Uwarunkowania formalno-prawne i instytucjonalne funkcjonowania ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochrona zabytków i całości dziedzictwa kulturowego została zagwarantowana konstytucyjnie zgodnie z art. 5. i 6. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483) jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela („*Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego ...*”). Zabytki posiadające istotne wartości materialne jak i niematerialne, stanowią dobro wspólne, a dbałość o nie zakłada art. 82. Konstytucji RP („*obowiązkiem obywatela (...) jest troska o dobro wspólne*”). Powyższe zapisy gwarantują, iż ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej państwa, gdyż dobra kultury, w tym zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania współczesnego, przyjaznego otoczenia człowieka.

Troskę o ochronę zabytków Państwo zagwarantowało również poprzez odwołanie do międzynarodowych kart i standardów konserwatorskich (Karta Ateńska 1931, Karta Wenecka 1964), które ukształtowały doktrynę ochrony zabytków.

Najistotniejsze uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad nimi, zapisane zostały w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024r. poz. 1292 t.j.).

Obowiązująca *ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (nazywana w dalszej części ustawą) określiła i uregulowała podstawowe pojęcia z dziedziny ochrony i opieki nad zabytkami:

Art. 3. ustawy stanowi, że zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

W art. 4. ustawy określono, iż ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 6. ustawy ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania następujące zabytki:

- zabytki nieruchome, za które uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy

zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

- zabytki ruchome, za które uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- zabytki archeologiczne, za które uznaje się pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
- ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. ustawy reguluje następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków, który to rejestr dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków;
- Zgodnie z art. 9. ustawy do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu, bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.
- Zgodnie z art. 10. ustawy do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.
- uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego;
- utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację w zakresie lotniska użytku publicznego,

Zgodnie z art. 16. ustawy:

- rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego

oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

- uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.
- wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.
- w celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.
- park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządzony.
- dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Według art. 17. ustawy na terenie ustanowionego przez radę gminy parku kulturowego mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- składowania lub magazynowania odpadów.

Zgodnie z art. 18. ustawy:

- ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- w koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności:
  - uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
  - określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,
  - ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.

W myśl art. 19. ustawy:

- w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:
  - zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
  - innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,

- parków kulturowych.
- w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:
  - zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
  - innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.
- w przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
- w studium i planie, o których mowa w ust.1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. ustawy stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

W art. 21. ustawy zapisano, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Zgodnie z art. 22. ust. 4. ustawy wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Należy zaznaczyć, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2023 roku (D.U. poz. 951, późn. P 12/18) stwierdził niezgodność art. 22 ust. 5 pkt 3 ustawy z Konstytucją w zakresie braku gwarancji procesowych właściciela przy ujęciu w GEZ; konsekwencją są orzeczenia sądów administracyjnych o bezskuteczności takich czynności. W praktyce oznacza to, że gmina, prowadząc ewidencję zabytków, musi zapewnić właścicielom nieruchomości gwarancje prawne, w tym możliwość zaskarżenia decyzji o wpisie. Jest to kluczowe dla pogodzenia ochrony dziedzictwa z poszanowaniem konstytucyjnych praw własności.

Art. 81 ustawy wnosi, że właściciele zabytków wpisanych do rejestru mogą ubiegać się o dotację z budżetu gminy na ich konserwację. Dotacja, przyznawana w oparciu o uchwałę rady gminy, może pokryć do 100% kosztów kwalifikowanych prac.

W art. 89. ustawy określono, iż organami ochrony zabytków są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Z punktu widzenia norm prawnych, istotnych dla przygotowania gminnego programu opieki nad zabytkami, należy także wspomnieć o dotyczących Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, zgodnie z § 4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2004r. nr 212, poz. 2153), wydanego na podstawie art. 88 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W tym ujęciu za opracowanie planu odpowiada wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Dokument ten wymaga uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz z terenowym organem obrony cywilnej właściwym dla danego powiatu. Zgodnie z § 3 ust. 3 pkt 1–3 oraz ust. 5 ww. rozporządzenia, plan powinien zawierać m.in. informacje niezbędne do realizacji działań przygotowawczych, zasady koordynacji i zarządzania ochroną zabytków na różnych etapach działań, wykaz osób uprawnionych do podejmowania decyzji i kierowania ochroną, opis systemu przepływu informacji na wszystkich poziomach zarządzania. Plan przygotowuje się zgodnie z instrukcją stanowiącą załącznik do rozporządzenia, dotyczącą tworzenia i realizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Pozostałe akty prawne odnoszące się do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zawarte są w następujących obowiązujących ustawach:

- w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024r. poz. 1130 t.j.),
- w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. 2024r. poz. 54 t.j.),
- w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2023r. poz. 1336 t.j.),
- w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 2024r. poz. 1145 t.j.),
- w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. 2024r. poz. 725 t.j.),
- w ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024r. poz. 87),
- w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. 2023r. poz. 571).

Zasady ochrony zabytków przechowywanych w muzeach i w bibliotekach ustalono:

- w ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. 2022r. poz. 385),
- w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. 2022r. poz. 2393).

Formy ochrony materiałów archiwalnych określono:

- w ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. 2020 r. poz. 164).

2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na szczeblu krajowym

2.2.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023–2026 został przyjęty Uchwałą Nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. (M.P. z 2023 r., poz. 1470). Program ten realizuje przepis art. 84 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece

nad zabytkami. Stanowi on kluczowy dokument strategiczny w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, opracowany z inicjatywy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Określa cele administracji rządowej oraz podległych jej instytucji i służb, a także środki niezbędne do ich realizacji.

W programie zawarto diagnozę obecnego stanu ochrony zabytków w Polsce. Zidentyfikowano zagrożenia wynikające m.in. z intensyfikacji procesów budowlanych, modernizacyjnych i adaptacyjnych – będących efektem dynamicznego rozwoju kraju – jak również ze zmian klimatycznych oraz trwającej wojny za wschodnią granicą. Wskazano także na potrzebę usprawnienia postępowań administracyjnych dotyczących decyzji odnoszących się do konkretnych zabytków i obszarów objętych ochroną. Głównym celem programu jest zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce. Realizacja tego celu opiera się na trzech filarach:

- weryfikacji wybranych zasobów zabytkowych,
- wzmocnieniu potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków,
- rozwijaniu edukacji oraz zaangażowania społecznego (partycypacji).

Program zakłada zapewnienie skutecznej ochrony i opieki nad zabytkami m.in. poprzez: ochronę i efektywne zarządzanie obiektami o wyjątkowej wartości, popularyzację wiedzy o zasobach zabytkowych, cyfryzację procesów oraz poprawę jakości postępowań administracyjnych, a także szersze wykorzystanie nowoczesnych technologii.

Kluczowe cele programu:

1. Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości poprzez m.in.:
  - model i system wartościowania zabytków;
  - plany zarządzania dla pomników historii;
  - wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych;
  - system bezpieczeństwa zabytków;
  - projektowanie konserwatorskie.
2. Cyfryzacja i podniesienie jakości prowadzenia postępowań administracyjnych, m.in. przez:
  - cyfryzację procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków;
  - opracowanie i realizację programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.
3. Zwiększenie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków poprzez m.in.:
  - wdrożenie i rozwój programu wsparcia zarządzania dziedzictwem archeologicznym (AZP+);
  - digitalizację i udostępnianie zasobu archiwalnego;
  - rozwój portalu zabytek.pl.
4. Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego poprzez m.in.:
  - włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach;
  - kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego;
  - wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.
5. Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych poprzez m.in.:
  - wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami;
  - warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich;
  - wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych;

- inwestycje w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.

2.2.2. Założenia wynikające z Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 i Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 oraz Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki Nad Zabytkami na lata 2023-2026

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026 opracowany w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego stał się najistotniejszym strategicznym dokumentem traktującym o planowanych działaniach Państwa Polskiego w sferze szeroko rozumianej ochrony dóbr kultury.

Strategicznym celem Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki Nad Zabytkami stało się wyeksponowanie i intensyfikacja wielu elementów ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Wśród cząstkowych elementów programu znalazły się następujące założenia:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

Dokument ów stał się jednym z istotnych – z punktu widzenia opieki nad zabytkami sprawowanej przez organy państwa – narzędzi mających służyć określeniu i wdrożeniu nowej filozofii wobec zachowania dziedzictwa kulturowego kraju. Jednym z istotnych elementów programu jest włączenie do niego wielu mechanizmów ekonomicznych skutkujących w wielu wypadkach wzmocnieniem skuteczności ochrony dóbr kultury.

Między innymi, jednym z takich czynników ekonomicznych, skutkujących poprawą stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, na który zwraca się uwagę w przedmiotowym dokumencie jest turystyka wykorzystująca – również w warunkach Polski – w dużym stopniu środowisko kulturowe (zwłaszcza w miastach historycznych) i stwarza potencjalne dodatkowe warunki dla eksponowania wartości tegoż środowiska, choć zarazem – jak zauważają autorzy programu – rozwój turystyki niesie ze sobą także pewne zagrożenia.

Turystyka bardzo często postrzegana przez władze samorządowe jako jeden z wielu ważnych czynników rozwoju ekonomicznego. Jednak nie można pomijać faktu, iż szybkość i selektywność eksploatacji turystycznej poszczególnych miejscowości stanowi istotne zagrożenie dla lokalnego dziedzictwa kulturowego, a w dobie globalizacji także właśnie lokalność zyskuje tak na wartości, jak i znaczeniu, również w wymiarze ekonomicznym.

Przede wszystkim jednak turystyka może stać się ważnym mechanizmem rozwoju dla wielu ośrodków, w tym także o mniejszym znaczeniu w przypadku turystyki wewnętrznej, lokalnej i okazać się skutecznym instrumentem ochrony dziedzictwa kulturowego. Niewątpliwie wymaga to jednak zintegrowanego podejścia do zagadnień ochronnych m.in. określenia potencjalnego

rynku w połączeniu z lokalnymi uwarunkowaniami i potrzebami niezbędnymi dla bieżącego funkcjonowania społeczności lokalnej.

W przypadku perspektywicznego prowadzenia polityki związanej z zarządzaniem dziedzictwem kulturowym, skuteczną ochronę owego dziedzictwa w systemie wolnorynkowym niemal zawsze zapewnia jego umiejętne powiązanie ze sferą gospodarczą. Musi to oznaczać konieczność wypracowania kompromisu pomiędzy wszystkimi formami ochrony a wymogami ekonomii i gospodarki, bowiem jedynie dalekosiężna i wcześnie wypracowana i wdrożona strategia zarządzania umożliwia skuteczną ochronę obszarów związanych z szeroko rozumianymi zabytkami i pomnikami przeszłości.

Autorzy Narodowego Programu Kultury w jego części poświęconej ochronie zabytków stwierdzają również, że dziedzictwo kulturowe stanowi przedmiot ochrony i równocześnie potencjał, który powinien zostać wykorzystany dla rozwoju, gdyż tylko jego umiejętne włączenie do trwających przemian społeczno-gospodarczych daje gwarancję skutecznej ochrony. W krajach wysoko rozwiniętych ochrona dziedzictwa stała się ważnym instrumentem rozwoju regionalnego i wpływa na stały wzrost rynku pracy. Ochrona dziedzictwa kulturowego obecnie powinna także oznaczać mądre zarządzanie zmieniającą się funkcją obiektów zabytkowych i zmieniającym się ich potencjałem oraz funkcjonować w drodze poszukiwania kompromisu pomiędzy koniecznością zachowania substancji zabytkowej a nieuchronnymi zmianami w uwarunkowaniach jej istnienia. Należy przy tym uznać fakt, że obecnie dziedzictwo jest także produktem rynkowym.

Ponad elementy związane z ekonomią, niezbędne jest równoczesne uwzględnianie wszystkich kwestii dotyczących lokalnych tożsamości, indywidualnej tradycji, a także rodzimości poszczególnych kultur, w rezultacie czym doprowadzić można do równouprawnienia zabytków, w znaczeniu ich indywidualnych wartości dla lokalnych przejawów kulturowych, eksponowania dziedzictwa mniejszości narodowych lub grup religijnych, funkcjonujących w przeszłości i współcześnie, obok dominujących w Polsce członków kościoła rzymskokatolickiego.

Zwrócono także uwagę na problem związany z faktem, iż potrzeba ochrony zabytków powoduje ograniczanie prawa własności ze względu na interes społeczny, a w związku z tym, aby zrekompensować podporządkowanie interesu prywatnego interesowi publicznemu, państwo utworzy system pomocy dla właścicieli zabytków powodując zmniejszenie uciążliwości spowodowanej dodatkowymi obowiązkami właścicieli, wobec obiektów zabytkowych.

Obecnie obowiązująca *ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w odniesieniu do konstytucyjnych zasad decentralizacji, pozwala na stosowanie rozwiązań prawnych polegających na przekazywaniu, przez organy administracji rządowej, niektórych zadań ochrony dóbr kultury jednostkom samorządu terytorialnego, w szczególności gminom, a ustawowo zagwarantowany czynny udział służb konserwatorskich w konstruowaniu opracowań planistycznych wymaga rezerwowania środków finansowych w celu zapewnienia możliwości opracowywania różnorodnych specjalistycznych ekspertyz bezpośrednio przydatnych dla treści studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin.

2.3. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa

2.3.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku stanowi jeden z najważniejszych dokumentów uwzględniających i projektujących najistotniejsze strategiczne cele przyszłego rozwoju Wielkopolski, w perspektywie obecnej i nadchodzącej dekady XXI w. Dokument ów opracowany został przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego 27 stycznia 2020 r.

Strategia w szczególności określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa, a zawarte w niej ustalenia stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co stają się one czynnikiem determinującym m. in. zachowanie i poprawę jakości krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

Jednocześnie poza podstawą dla opracowania planu zagospodarowania przestrzennego województwa, strategia jest również wskazówką i punktem wyjścia dla poszczególnych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalanych na terenie całej Wielkopolski, stąd zrozumiała jest pewna ogólnikowość sformułowań zawartych w opracowanym przez Urząd Marszałkowski dokumencie.

W szczególności strategia definiuje działania mające na celu zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy. Proponuje unowocześnienie struktury gospodarki lokalnej, a w tym zwiększenie udziału kultury (również zabytków). Wśród celów operacyjnych strategii zakłada się m. in. wzrost znaczenia dziedzictwa kulturowego, które w rozwoju Wielkopolski powinno pełnić kilka następujących funkcji:

- być czynnikiem integracji społecznej,
- stanowić instrument promocji regionu, przyczyniając się do rozwoju gospodarczego,
- być bazą dla turystyki i usług kulturalnych.

Dążenie do osiągnięcia ww. funkcji powinno realizować się przez inwestycje w instytucje kultury, ochronę dorobku kulturalnego, wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu i promocje aktywności kulturalnej mieszkańców.

W strategii sformułowano także następujące prerogatywy w zakresie ochrony i wykorzystania istniejącego w województwie wielkopolskim dziedzictwa kulturowego:

- promocja dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego miast i obszarów miejskich – budowa marki i wizerunku regionu;
- zachowanie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego oraz rozwój turystyki;
- zapewnienie warunków rozwoju duchowego, w tym kształcenia, kultury, podróży, dostępu do informacji, rozwoju różnych form aktywności społecznej;
- ochrona i kształtowanie środowiska oraz jego zasobów, środowiska kulturowego oraz tożsamości narodowej i regionalnej;
- rewitalizacja dzielnic miast, terenów przemysłowych i powojkowych;
- rewitalizacja dzielnic mieszkaniowych wraz z poprawą ogólnodostępnej infrastruktury usług i wypoczynku;

Również jednym z priorytetów strategii uczyniono wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego, które zdefiniowane zostały w następujący sposób:

„Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- Inwestycje w instytucje kultury;
- Ochronę dorobku kulturowego;
- Wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu;
- Promocję aktywności kulturalnej mieszkańców.

Monitorowanie osiągniętych powyższych celów strategii i ich ocena w wyżej wymienionym zakresie odbywać się będzie poprzez następujące dane:

- Powierzchnia i kubatura odrestaurowanych/zrewaloryzowanych obiektów dziedzictwa kulturowego;
- Liczba uczestniczących w imprezach kulturalnych oraz odwiedzających muzea;
- Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów kultury.”

2.3.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Aktualnie obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego został uchwalony Uchwałą Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. W treści dokument ten określił przede wszystkim cel sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego, zasady kształtowania przestrzeni i zasady jej zagospodarowania oraz kierunki zagospodarowania dla terenów wchodzących w skład administracyjnych granic Wielkopolski.

Za podstawowy cel zagospodarowania przestrzeni województwa wielkopolskiego uznano doprowadzenie do zrównoważonego rozwoju całego terytorium województwa, wpisując w jego treść – jako jedno z trzech górnych założeń – rozważne zarządzanie obszarem województwa oraz ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego. W dokumencie wyrażone zostało uznanie dla wpływu bogactwa kulturowego Wielkopolski oraz elementów dziedzictwa kulturowego składających się na tożsamość kulturową Wielkopolan (na cele z początkami państwowości polskiej w rejonie Kalisza, Gniezna i Poznania) jako czynników mających istotny wpływ na rozwój rekreacji i turystyki. Ponadto w planie sformułowano wiele ogólnych zasad odnoszących się do kształtowania przestrzeni, w tym z uwzględnieniem pewnych generalnych zasad dotyczących poszanowania istniejących na obszarze województwa wielkopolskiego dóbr kultury.

Jako jeden z najważniejszych elementów dziedzictwa kulturowego regionu uznano historyczne struktury przestrzenne miast i wsi, które znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w przestrzeni Wielkopolski. Historycznie pierwsze miasta powstawały z dawnych grodów kasztelańskich i osad targowych. W XIII w. poprzez wprowadzenie powszechnie panujących w Europie norm przestrzennych i gospodarczych, zwanych prawem niemieckim, wykształciły się specyficzne przestrzenie miejskie. Elementami tych przestrzeni stały się rynki i place miejskie, ulice, pasma zieleni, doliny rzeczne, dominanty przestrzenne wież kościołów i ratuszy oraz zabudowa mieszkaniowa i usługowa, kształtowana w kwartałach. Zabytkowe założenia miast i miasteczek z okresu średniowiecznych lokacji, a także te powstałe w późniejszych okresach, są na ogół

dobrze zachowane, czytelne w planach i stanowią ogromny dorobek kultury materialnej regionu. Przestrzenie otwarte Wielkopolski posiadają własną rozpoznawalną specyfikę. Jest ona związana nie tylko z fizjonomią terenu – przewaga krajobrazów równinnych, lecz również z tradycyjnie wysoką kulturą rolną. Powszechny w Wielkopolsce typ krajobrazu komponowanego został ukształtowany świadomie, w wyniku działalności człowieka, przy zastosowaniu takich elementów jak: pielęgnowane przez lata aleje przydrożne, pasy zadrzewień śródpolnych i parki dworskie. Podobnie widocznymi w przestrzeni przejawami kultury wsi wielkopolskiej są układy przestrzenne wsi: ulicówki, owalnice, wielodrożnice – z akcentami dominant kościołów oraz tradycyjną zabudową.

Tożsamość regionalną Wielkopolski współtworzyło kulturalne dziedzictwo mniejszości wyznaniowych. Świadectwem kultury żydowskiej są licznie zachowane synagogi i cmentarze. Część tego dziedzictwa stanowią również pomniki i tablice pamiątkowe upamiętniające eksterminację ludności żydowskiej w czasie II wojny światowej. Obecność protestantyzmu na terenie Wielkopolski datuje się od XVI w. Zachowane obiekty architektury, będące wyrazem kultury protestanckiej, to przede wszystkim kościoły.

W dokumencie podkreśla się, iż zadbane i sukcesywnie rewaloryzowane środowisko kulturowe wzmacnia poczucie tożsamości z miejscem urodzenia, wpływa na podniesienie jakości ładu przestrzennego, przynosi wymierne korzyści gospodarcze poprzez uzyskiwanie dochodów z turystyki. Najważniejsze nurty działania, mające na celu osiągnięcie optymalnego stanu środowiska kulturowego, to:

- ochrona istniejących zasobów materialnych i duchowych,
- kreowanie nowych jakości w obrębie poszczególnych dziedzin składających się na kulturę, a zwłaszcza kreowanie nowej jakości przestrzeni,
- kształtowanie świadomości – upowszechnianie wiedzy o środowisku kulturowym Wielkopolski wśród mieszkańców regionu, kraju i za granicą.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, który operuje w zapisie graficznym skalami o znacznym stopniu ogólności, szczególne znaczenie ma ochrona obszarowa, a więc ochrona całych układów przestrzennych miast i wsi, ochrona krajobrazów kulturowych w parkach kulturowych i w strefach kulturotwórczych, szlaków kulturowych oraz pojedynczych obiektów.

Najważniejsze działania w ramach ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego sformułowane w planie zagospodarowania przestrzennego województwo wielkopolskiego to:

- zwiększenie nakładów na ochronę dziedzictwa kulturowego, zarówno w budżecie państwa, jak i w budżetach samorządowych,
- wpisanie do rejestru zabytków wszystkich zachowanych założeń i układów urbanistycznych,
- poszerzenie ewidencji zasobów dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego. Konieczne jest umożliwienie publicznego dostępu do ewidencji w formie elektronicznej,
- dalsze prowadzenie archeologicznych badań osadniczych,
- wzbogacanie dokumentacji dotyczącej obiektów dziedzictwa kulturowego, w szczególności: opisów, szkiców, map i opracowań obiektów oraz digitalizacji danych i ich udostępnianie w formie elektronicznej,

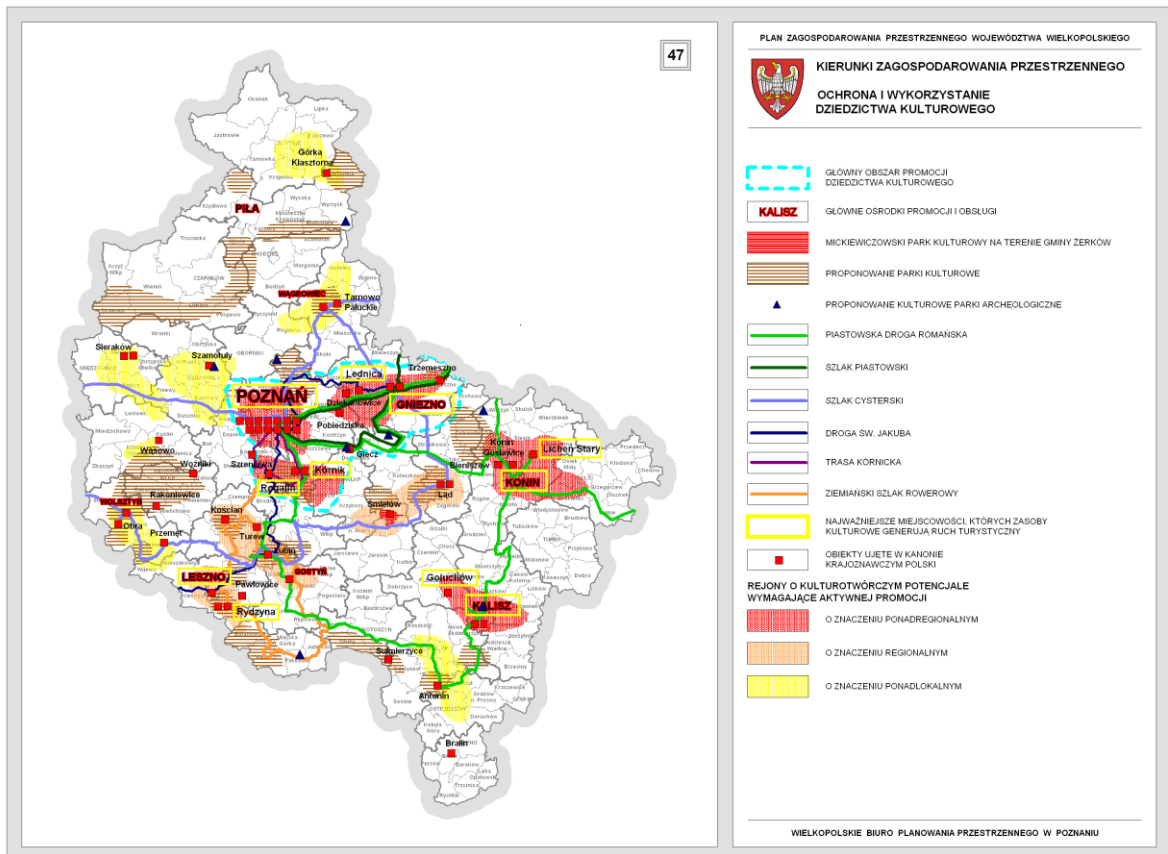
- promocja szlaków kulturowych, parków kulturowych, pomników historii, a także obiektów wpisanych na listy dziedzictwa europejskiego,
- podnoszenie wizerunku województwa jako produktu turystycznego, poprzez prawidłową informację turystyczną w celu dotarcia do określonych atrakcji turystycznych.

Spośród poszczególnych zapisów planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, charakteryzujących zagadnienia dotyczące kierunków ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym Wielkopolski, stwierdzono kilka uwag dotyczących terenu gminy Kobylin.

W opisie szlaków kulturowych, istniejących bądź planowanych na terenie województwa, występuje krótka charakterystyka Piastowskiej Drogi Romańskiej, która prowadzi przez teren gminy Kobylin oraz Ziemiańskiego Szlaku Rowerowego, którego istotnymi elementami są obiekty zlokalizowane na terenie gminy.

W innym z punktów, przedstawiających problemy związane z ochroną dziedzictwa kulturowego, pojawia się zapis dotyczący Kobylina jako miasta objętego ochroną, przez którego obszar przebiegają drogi ponadlokalne. Uznane zostało to za istotny konflikt przestrzenny, którego rozwiązaniem może być budowa obwodnic połączona z przebudową rynku i przywróceniem mu historycznej funkcji lokalnego życia społeczno-gospodarczego.

We fragmencie dotyczącym tworzenia parków kulturowych na terenie województwa wymienia się propozycję powołania wśród Kulturowych Parków Archeologicznych „Archeologicznego Parku Kulturowego Południowych Grodów Pogranicznych (Czestram – Golejewko – Dubin – Niepart – Stary Kobylin).

2.3.3. Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024

Wojewódzki program opieki nad zabytkami sporządzany jest na okres 4 lat przez zarząd województwa. Program przyjmowany jest do realizacji przez sejmik wojewódzki po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami zarząd województwa sporządza, co 2 lata sprawozdanie przedstawiane sejmikowi województwa. Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024 przyjęty został przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XXXVIII/714/21 z dnia 20 grudnia 2021 r.

Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024 realizowany był w oparciu o cele analogiczne do tych przyjętych w gminnym programie opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2021- 2024.

W przypadku działań przewidzianych dla organizacji i realizacji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017 – 2020 nie wskazano konkretnych przedsięwzięć dotyczących bezpośrednio obiektów i terenów zlokalizowanych w obrębie miasta i gminy Kobylin.

2.3.4. Wielkopolska Wojewódzka Ewidencja Zabytków

Gmina Kobylin, działając na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prowadzi gminną ewidencję zabytków w ścisłej korelacji z wojewódzką ewidencją zabytków, którą administruje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Zasady wpisywania zabytków do wojewódzkiej ewidencji zabytków obejmują:

- Wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków następuje w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Procedura ta może zostać zainicjowana z urzędu lub na wniosek strony, np. właściciela obiektu, jednostki samorządu terytorialnego lub organizacji społecznej. Podstawą wpisu jest spełnienie przesłanek ustawowych, czyli posiadanie przez dany obiekt, zespół lub obszar wartości: historycznej, artystycznej, naukowej lub materialnej.
- Przed wydaniem decyzji konserwator jest zobowiązany do przeprowadzenia weryfikacji terenowej i dokonania stosownej dokumentacji. O wszczęciu postępowania oraz samej decyzji zawiadamiany jest właściciel lub posiadacz zabytku, a także właściwy miejscowo wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Od decyzji odmownej przysługuje odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wszystkie obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji są automatycznie i obligatoryjnie uwzględniane w ewidencji gminnej. Taki spójny system umożliwia gminie Kobylin prawidłowe planowanie i realizowanie działań ochronnych, skuteczne monitorowanie stanu technicznego zabytków, a także efektywną współpracę z organami konserwatorskimi na każdym etapie procesów inwestycyjnych i planistycznych.

2.3.5. Audyt Krajobrazowy Województwa Wielkopolskiego

Gminny program opieki nad zabytkami miasta i gminy Kobylin uwzględnia ustalenia Audytu Krajobrazowego Województwa Wielkopolskiego, który został przyjęty Uchwałą Nr LI/1000/23

Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 marca 2023 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 3125). Dokument ten stanowi kompleksową diagnozę krajobrazów regionu, obejmującą ich identyfikację, waloryzację oraz wyznaczenie krajobrazów priorytetowych – obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych, kulturowych i estetyczno-widokowych.

Krajobraz województwa wielkopolskiego charakteryzuje się nie tylko bogactwem zasobów przyrodniczych, ale także silną obecnością dziedzictwa kulturowego, które odgrywa istotną rolę w kształtowaniu jego charakteru. Dziedzictwo to stanowi świadectwo historycznego rozwoju przestrzennego regionu. Szczególne znaczenie dla krajobrazu Wielkopolski mają: układy przestrzenne miast i wsi o zachowanych wartościach historycznych i kompozycyjnych, zespoły rezydencjonalno-parkowe, aleje drzew i pasy zadrzewień śródpolnych, charakterystyczne dla ukształtowanego krajobrazu rolniczego.

Najliczniejszą grupę obiektów wpisanych do rejestru zabytków stanowią budowle sakralne. Kościoły i klasztory są ważnym elementem krajobrazu – ich wysokie wieże i masywne bryły często dominują w przestrzeni miejskiej i wiejskiej. Wielkopolski krajobraz wyróżniają również liczne obiekty architektury rezydencjonalnej: zamki, dwory, pałace oraz zabudowania folwarczne. Towarzyszą im zazwyczaj zabytkowe parki, które stanowią ważne akcenty krajobrazowe. Historycznie podporządkowany im był otaczający krajobraz kulturowy. Do dziś zachowały one wartości estetyczne, kompozycyjne i historyczne, często będąc jedynymi skupiskami zieleni wysokiej w okolicy. Ważnym elementem krajobrazu są również zabytkowe cmentarze, które – podobnie jak parki rezydencjonalne – wyróżniają się starodrzewem i stanowią istotny składnik przestrzeni miast i wsi. W mniejszych miejscowościach, gdzie cmentarze zakładano zazwyczaj na obrzeżach, stanowią one charakterystyczny element lokalnej panoramy.

Cechą szczególną województwa jest gęsta sieć osadnicza, obejmująca miasta i wsie z dobrze zachowanymi, historycznie ukształtowanymi układami przestrzennymi – zarówno urbanistycznymi, jak i ruralistycznymi. Wyróżniają się one wysokim nasyceniem zabytkowej zabudowy: mieszkalnej, usług publicznych, a także przemysłowej.

Obszar gminy Kobylin został objęty analizą w ramach Audytu, który wskazuje na dominujący charakter krajobrazu rolniczo-wiejskiego, z zachowanymi elementami tradycyjnego osadnictwa i historycznych struktur przestrzennych. Ustalenia Audytu stanowią ważny punkt odniesienia dla polityki ochrony dziedzictwa kulturowego gminy, w tym dla działań planistycznych, konserwatorskich i edukacyjnych.

Zgodnie z zaleceniami Audytu, Program podkreśla potrzebę uwzględniania wartości krajobrazowych w procesach planowania przestrzennego oraz ochrony układów osadniczych i kompozycji przestrzennych o znaczeniu kulturowym. Wskazane jest dążenie do harmonijnego łączenia nowych form zagospodarowania z historycznym charakterem krajobrazu oraz do zachowania ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni publicznej.

Uwzględnienie ustaleń Audytu Krajobrazowego Województwa Wielkopolskiego pozwala na prowadzenie spójnej polityki ochrony krajobrazu kulturowego w gminie Kobylin, w zgodzie z celami i kierunkami określonymi na poziomie regionalnym.

2.3.6. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym

1. Wojewódzki wykaz międzynarodowych szlaków pieszych w Wielkopolsce.

SZLAKI PIESZE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM

L.P.	TRASA	DŁUGOŚĆ (w km)	OPIS TRASY
1.	Leszno – Pawłowice – Pudliszki – Krobia – Smolice Oznakowanie zielone	59,1	Leszno – Kąkolewo – Pawłowice – Robczysko – Lubonia – Oporówko – Oporowo – Czarkowo – Drzewce – Rokosowo – Pudliszki – Krobia – Potarzyca – Gębice – Krzekotowice – Magdalenki – Czeluścin – Czeluścin – Smolice – Smolice <i>Szlak przebiega przez powiaty: leszczyński, gostyński i jarociński.</i>

2. Wojewódzki wykaz międzynarodowych szlaków rowerowych w Wielkopolsce.

SZLAKI ROWEROWE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM

L.P.	TRASA	DŁUGOŚĆ (w km)	OPIS TRASY
1.	Ziemiański Szlak Rowerowy (oznakowanie zielone) <i>Element Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych</i>	245,4	Mosina – Krosno – Drużyna – Pecna – Hówiec – Czempiń – Słonin Wariant wschodni: Słonin – Gorzyce – Stary Gołębin – Turew – Kopaszewo – Krzywiń – Wyganowo – Lubiń – Bieżyń – L. Mościszki – Cichowo – Łagowo – Dalabuszki – Kunowo – Skowronki – Ostrowo – Bogusławki – Głogówko k/Gostynia – Grabonóg – Bodzewo – Ziółkowo – Domachowo – Ludwinowo – Gębice – Pępowo – Sroki – Czeluścin – Rębiechów – Kobylin – Stary Kobylin – Smolice – Ochłoda – Pawłowo – Jutrosin – Szymonki – Dubin – Borek – Osiek – Pakosław

3.1. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla miasta i gminy Kobylin

Obecnie na terenie miasta i gminy Kobylin obowiązuje ujednolicony tekst zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego autorstwa M. Lewandowskiego we współpracy z K. Janiakiem, M. Janiak oraz A. Łuczakiem przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Kobylinie Nr XXXVI/217/09 z dnia 30 grudnia 2009 r.

Zgodnie z nowelizacją prawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego mają być zastąpione Planami ogólnymi, stanowiąc kluczowy dokument planistyczny, obligatoryjny dla każdej gminy. Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024r. poz. 1130 t.j.) wprowadza następujące regulacje z zakresu ochrony zabytków:

a) w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 1 ust. 2 pkt 4),

b) dla obszaru gminy, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalane przez ministra właściwego do spraw transportu, rada gminy uchwała plan ogólny gminy; plan ogólny jest aktem prawa miejscowego (art. 13a ust. 1 i ust. 7),

c) ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, w szczególności zabytki objęte formami ochrony, o których mowa w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami lub ujęte w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków oraz dobra kultury współczesnej (art. 13b pkt 3 lit. j),

d) w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego określa się obowiązkowo zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej, a także granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie na podstawie odrębnych przepisów (art. 15 ust. 2 pkt 4 i 7),

e) wójt, burmistrz, prezydent miasta zawiadamia na piśmie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu planu, a po sporządzeniu projektu planu uzyskuje uzgodnienie m.in. wojewódzkiego konserwatora zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu (art. 17 pkt 2 i pkt 6 lit. b tiret 8),

f) decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy wydaje się po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków – w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony, o których mowa w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków (art. 53 ust. 4 pkt 2 i art. 60 ust. 1).

Zgodnie z tym Uchwałą Rady Miejskiej w Kobylinie nr LII/344/23 z dn. 30 listopada 2023 r., gmina przystąpiła do sporządzenia planu ogólnego gminy Kobylin, we współpracy z Pracownią Projektową Urbiplan M. Englert z Rawicza. Dokument ten jest obecnie na etapie projektowania i niezwłocznie po jego przyjęciu, Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028, zostanie uzupełniony o zawarte w nim ustalenia.

Wciąż obowiązujący ujednoczony tekst zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kobylin w dużej mierze oparty został na tekście zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kobylin autorstwa M. Lewandowskiego i M. Janiak opracowywanym w latach 2007 i 2008 i przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Kobylinie Nr XVII/101/08 z dnia 31 marca 2008 r. Wspomniana zmiana studium bazowała z kolei na studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kobylin opracowanym w 1999 r. (zatwierdzony Uchwałą XV/88/99 Rady Miasta i Gminy w Kobylinie z dnia 29 grudnia 1999 r.) przez zespół pod kierownictwem M. Lewandowskiego złożony z J. Bonclera, M. Dobroń, M. Janiak, A. Dobronia oraz U. Stróżyk.

W odniesieniu do zasobów składających się na dziedzictwo kulturowe miasta i gminy Kobylin tekst jednolity zmiany studium zawiera następujące zapisy:

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
tekst jednolity

(...) **2.4.2 Uwarunkowania kulturowe**

ELEMENTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	
Miejscowość	Charakterystyka
KOBYLIN	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kościół parafialny pw. św. Stanisława - Kościół późnogotycki z barokową kaplicą, orientowany, murowany z cegły. Kościół jednonawowy, z prezbiterium zamkniętym wielobocznie i prostokątną wieżą od zachodu. Wieża dwukondygnacyjna oszkarpowana na narożach, zapewne obniżona i nakryta dachem dwuspadowym po pożarze w 1757 r. Budowę rozpoczęto w 1512 r. z inicjatywy Mikołaja z Kobylina, w 1518 r. poświęcono kościół. W końcu XVI w. lub pocz. XVII dobudowano wieże. W 1707 r. Kościół częściowo spalony, został następnie restaurowany. W 1757 r. zniszczenie sklepień w nawie i wieży od pioruna, dot. 1782 r. gruntowna restauracja. ▪ KLASZTOR I KOŚCIÓŁ ZAKONU BERNARDYNOW - <u>Klasztor</u> - Zbudowany zapewne w XVI w. rozbudowany w XVII i XVIII w. Barokowy, murowany z cegły, otynkowany. Budynek piętrowy z mieszkalnym poddaszem, częściowo podpiwniczony o trzech skrzydłach otaczających prostokątny wirydarz i czwartym wydłużonym skrzydłem od południa. - <u>Kościół pw. N.P. Marii</u> - <u>Kościół</u> gotycki, orientowany jednonawowy, murowany z cegły. W 1463 r. nastąpiło zatwierdzenie fundacji kościoła. Dzwonnica barokowa z I poł. XVIII w. Konstrukcja słupowej, szalowana. Dolna kondygnacja z zadaszeniem, górna wyższa, węższa, nakryta dachem kopulastym, blaszanym. ▪ DAWNY SZPITAL ŚW. DUCHA - Założony w 1419 r. Obecny z 2 poł. XVIII w. Położony na terenie dawnego cmentarza. Konstrukcja szkieletowa, tynkowany, parterowy, prostokątny, trzyosiowy. Wnętrze dwutraktowe. Dach dwuspadowy. ▪ CMENTARZ POEWANGELICKI - Miejsce lokalizacji zniszczonego zamku, który być może stał na miejscu wcześniejszego grodu (w 1772 r. Aleksander Sułkowski, starosta odolanowski oddaje teren zamkowy gminie ewangelickiej na cmentarz). ▪ WIEŻA ZBORU EWANGELICKIEGO - wieża drewniana - zbór ewangelicki wzniesiony w 1632 r. – ul 3Maja. ▪ Kamienica - Klasycystyczna z 1 poł. XIX w. murowana z cegły, otynkowana. Piętrowa z mieszkalnym poddaszem, pięcioosiowa. Dach z naczółkami. – Rynek 1. ▪ Kamienica - Klasycystyczna z 1 poł. XIX w. murowana z cegły, otynkowana. Piętrowa z mieszkalnym poddaszem, pięcioosiowa. Dach z naczółkami. – Rynek 10.
SMOLICE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Park krajobrazowy z końca XVIII w., w nim neobarokowy pałac z 1910 r. o rozbudowanej bryle, zlokalizowany w północnej części rozległego krajobrazowego parku, na miejscu starego, drewnianego. ▪ W części ogrodowej parku przed płn. wsch. szczytem pałacu znajdują się na dwóch tarasach:

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

	<p>fontanna (wyższy taras) i basen kąpielowy (niższy taras).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Z roku 1910 pochodzą też usytuowane w parku; były budynek zarządcy (przedszkole) i służby (obecnie mieszkania), zlokalizowany we wschodniej części parku. ▪ Przy wjeździe do parku głaz – pomnik z 1978 r. na miejscu zamordowania przez hitlerowców 26.01.1945 r. jednego z mieszkańców Smolic. ▪ Zespół kościelny - Obiekt neobarokowy z 1907-1909 r,
STARYGRÓD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kościół parafialny p.w. Oczyszczenia NP. Marii – poł. XVII w. Drewniany o konstrukcji zrębowej, na nowszym podmurowaniu z wieżą o konstrukcji słupowej, zewnątrz oszalowany. Dzwon z 1748 r. ▪ Grobowiec, na cmentarzu kościelnym – murowany o cechach klasycystycznych z przyczółkiem i attyką, z tablicą inskrypcyjną z łupku. (Jan Nepomucen Węgorzewski – zm. 1826, szambelan). ▪ Grodzisko pierścieniowe o wys. 2,5 m i średnicach 60 x 80 m, otoczone fosą o szer. 9,0 m, miejsce grodu kasztelańskiego wymienianego w dokumentach z 1232 - 1406 r. - na północ od parku, nad Orlą. ▪ Park podworski – pow. 3,38 ha w tym pow. wód – 0,37 ha. Park obecny został założony przez Franciszka Chełkowskiego w drugiej połowie XIX w., jako założenie krajobrazowe z elementami regularnymi w południowej części parku (aleja grabowa). Aleja grabowa usytuowana w południowej granicy parku stanowiła wraz z aleją lipową, będącej jej przedłużeniem, element łączący park z kościołem. Dopełnieniem układu kompozycyjnego były stawy zlokalizowane w płn. – zach. i płd. części parku.
LIPOWIEC	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zespół dworsko-folwarczny wraz z reliktem parku.
ŁAGIEWNIKI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dwór został wzniesiony w I poł. XIX w. Jest to budynek parterowy, murowany, otynkowany, siedmioosiowy, dach dwuspadowy, kryty dachówką. Dwór frontem zwrócony ku płn. – wsch. Na froncie i od ogrodu trzyosiowe wystawki z balkonami wspartymi na czterech kolumnach. Do zachodniej części dworu został dobudowany nowy pałac w latach 30 XX w. ▪ Park zabytkowy o pow. 8,13 ha w tym wody 0,45 ha. Najstarszą częścią parku z drugiej połowy XIX w. jest część na wschód i południe od pałacu. Przeważająca część parku jest dwudziestowieczna. Przez park przepływa rzeczka Ochla dzieląc go na dwie różniące się części, wschodnia o charakterze leśnym, i zachodnią starszą od leśnej.
KUKLINÓW	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W pierwszych latach XIX w. Jan Nepomucen Węgorzewski założył na terenie przyległym do dworu, park o założeniu krajobrazowym, wykorzystując naturalne zadrzewienia oraz malowniczą rzeczka Orłę jako elementy założenia. Po okresie świetności, począwszy od końca XIX w. park ulega stopniowemu dziczeniu, przekształcając się w efekcie w laso-park. Park składa się z dwóch różniących się części. <ul style="list-style-type: none"> - - Część południowa obejmująca otoczenie budynku administracyjnego RSP, znajdująca się na niewielkim płaskowyżu, stanowi resztkę po dawnym ogrodzie, w którym rosły okazy drzew obcego pochodzenia. - - Część północna obejmująca teren parku wzdłuż rzeki Orlej, mająca charakter lasu. Układ parku został całkowicie zatarty i jest obecnie nieczytelny. Takie elementy jak: sieć ścieżek spacerowych, krzewy ozdobne, kwietniki, alejki i drogi zostały zniszczone. ▪ Krzyż ludowy z ok. 1800 r., drewniany z rzeźbą Chrystusa, zwieńczony daszkiem z rzeźbą pelikana. Belka krzyża z płaskorzeźbami. Dół słupa wzmocniony elementami betonowymi, przy drodze prowadzącej do Starego Grodu, naprzeciwko szkoły podstawowej. ▪ Figura przydrożna, ludowa, wykonana przez Franciszka Nowaka z Raszew w 1868 r., drewniana na wolutowo profilowanym słupie, na szczycie figura św. Benona. Przy drodze do Starego Grodu, po północnej stronie przy skrzyżowaniu z ulicą wiejską, w chwili obecnej w MZK.
SROKI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zespół dworsko – folwarczny. Dwór – budynek parterowy, murowany, otynkowany, z dachem dwuspadowym z naczółkami i lukarnami, kryty dachówką.

Gmina Kobylin pod względem walorów kulturowych nie wyróżnia się w znaczący sposób.

Obiekty zabytkowe niestety w większości znajdują się w złym stanie technicznym, duża ilość parków jest zdewastowana.

Do obiektów zabytkowych godnych obejrzenia należy zliczyć: pałac i park w Smolicach, obiekty zabytkowe w Kobylinie, pałac i park w Łagiewnikach a także kościół w Starymgrodzie.
(...)

ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ SYNTEZA tekst ujednolicony

(...) 4. STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

4.1. Obszary objęte ochroną prawną

(...) 4.1.3. Ochrona zasobów przyrodniczych gminy

(...) Polityka przestrzenna gminy w zakresie ochrony środowiska podporządkowana jest zasadom określonym w ustawie z 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2024r. poz. 54 t.j.) oraz ustawy oraz ustawy z 16. 04. 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz. U. 2023r. poz. 1336 t.j.):

- utrzymaniu procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- racjonalnym gospodarowaniu zasobami przyrody,
- zachowaniu różnorodności biologicznej,
- zachowaniu dziedzictwa geologicznego,
- przywracaniu do stanu właściwego zasobów i składników przyrody,
- kształtowaniu właściwych postaw wobec przyrody,
- jest częścią polityki ekologicznej państwa.

Realizację powyższych celów ułatwić mają szczególne formy ochrony przyrody.

Na obszarze gminy Kobylin są to:

(...) a) **Pomniki przyrody żywej**, obejmujące głównie okazałe drzewa, w większości dęby wymienione w Rozporządzeniu Wojewody Leszczyńskiego nr 9/98 z 8 grudnia 1998 r.:

- 201 – skupisko dębów szypułkowych o powierzchni 2,93 ha, na tzw. Długiej Grobli w Kobylinie, składające się ze 148 drzew o obwodach od 100 do 335 cm i wysokości od 18 do 23 m,
- 382 – dąb szypułkowy o obwodzie 510 cm i wysokości 20 metrów we wsi Raszewy,
- 383 – dąb szypułkowy o obwodzie 482 cm i wysokości 20 metrów we wsi Raszewy,
- 384 – dąb szypułkowy o obwodzie 496 cm i wysokości 20 metrów we wsi Raszewy.

Ochrona pomników przyrody polega na wprowadzeniu licznych zakazów i ograniczeń, typu:

- zakaz wycinania, niszczenia i uszkodzania drzew,
- zakaz pozyskiwania pączków, kwiatów, owoców i liści z drzew,
- zakaz zanieczyszczania i niszczenia gleby w zasięgu korony i korzeni drzew,
- zakaz wzniesienia ognia w pobliżu drzew,
- zakaz wznoszenia wszelkich budowli w zasięgu korony i korzeni drzew,
- zakaz umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną pomnika, bezpośrednio na nim lub w zasięgu korony drzewa,
- zakaz wchodzenia na drzewa, z wyjątkiem wykonywania zabiegów pielęgnacyjno-sanitarnych (...)

b) Parki wiejskie objęte ochroną na podstawie Rozporządzenia Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 5 września 1980 r. w sprawie uznawania terenów zadrzewionych na obszarach wsi za parki wiejskie, ochrony tych parków i zarządzania nimi (Dz. U. 1980r. nr 21, poz. 80):

Zgodnie z danymi zawartymi w obowiązującej Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie gminy Kobylin wszystkie parki wiejskie zostały objęte ochroną i wpisane do rejestru zabytków.

Ich ochrona polega m.in. na:

- zakazie dokonywania wszelkich zmian zagospodarowania parku, powodujących naruszenie jego układu przestrzennego,
- zakazie wznoszenia na terenie parku lub w jego otoczeniu budowli albo wykonywania robót budowlanych, które mogłyby szkodzić roślinności parkowej,
- usunięciu z parku obiektów budowlanych i urządzeń wpływających szkodliwie na jego stan,
- zakazie prowadzenia na obszarze parku określonych rodzajów działalności itd.

4.2. Ochrona dóbr kultury

Zgodnie z ustawą z 23. 07. 2003 r. o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. (Dz. U. 2024r. poz. 1292 t.j.) na terenie gminy wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej i archeologicznej oraz objęto ochroną pojedyncze obiekty zabytkowe.

Ochronie konserwatorskiej podlegają:

1. Kobylin

- strefa „A”
  - granice zabytkowego zespołu budowlanego i założenia urbanistycznego (obejmuje ul. Rynek, Wolności, Powstańców Wlkp. Kopernika, Krotoszyńską, Zamkową, Baszkowską, Wałową, Kościelną, Krobską, Krótką, 3 Maja, Rawicką, Strzelecką)
  - zespoły kościelne (kościół Św. Stanisława, kościół Narodzenia Pańskiego, klasztor z dzwonnica i kaplicą, wieża kościoła ewangelickiego)
  - wiatrak – koźlak, zajazd
  - strefy ochrony widokowej:
    - z ul. Baszkowskiej w kierunku Klasztoru Bernardynów i historycznej części miasta
    - z ul. Krotoszyńskiej w kierunku Klasztoru Bernardynów i historycznej części miasta
    - z ul. Rawickiej w kierunku historycznej części miasta

2. Długołęka

- strefa „B” – cmentarz poewangelicki

3. Górka

- strefa „B” – zespół dworsko-folwarczny wraz z parkiem

4. Kuklinów

- strefa „B” – zespół folwarczny wraz z parkiem

5. Łagiewniki

- strefa „A” – zespół pałacowo-folwarczny (pałac spichlerz, park)

6. Rzemiechów

- strefa „B”
  - stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków – osada
  - zespół dworsko-folwarczny z reliktem parku

7. Smolice

- strefa „A” – pld.-wsch. część miejscowości wraz z historyczną zabudową, w tym:
  - kolonia budynków mieszkalnych (dawniej budynki mieszkalne służby folwarcznej)
  - zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)
  - zespół sakralny (kościół parafialny, pawilony, ogrodzenie z bramami, cmentarz, plebania, ogród przy plebani)
  - zespół folwarczny (stajnia)
- strefa „B”
  - centralna część wsi, od skrzyżowania z drogą Stary Kobylin – Dłoń w kierunku założenia pałacowego
  - cmentarz parafialny

8. Sroki

- strefa „B” – zespół dworsko-folwarczny

9. Starkówiec
  - strefa „A”
    - zespół dworsko-parkowy (dwór z oficyną, kuźnia)
    - stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków – grodzisko
10. Starogród
  - strefa „A”
    - zespół dworsko-parkowy (dwór, park krajobrazowy)
    - zespół kościelno - cmentarny ((kościół M.B. Gromnicznej, cmentarz, kaplica grobowa Chełkowskich, grobowiec J.N. Węgorzewskiego)
  - strefa „B”
    - zespół folwarczny
    - cmentarz parafialny
  - stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków – grodzisko
11. Targoszyce
  - strefa „A” – zespół dworski (dwór, stajnia – wozownia)
12. Wyganów
  - strefa „A”
    - zespół kościelno – cmentarny (kościół Świętego Krzyża)
    - Zespół dworsko – parkowy (dwór, oficyna)
  - strefa „B” – Zespół parafialny
13. Zalesie Wielkie
  - grodzisko wczesnośredniowieczne
  - strefa „B” – zespół kościelny
14. Stary Kobylin
  - strefa ochrony krajobrazowej (widokowej) – na skrzyżowaniu drogi Smolice-Kobylin z drogą do Długołęki

Na terenie gminy istnieją 3 ścisłe strefy ochrony archeologicznej (stanowiska wpisane do rejestru zabytków):

- w sołectwie Starygród – grodzisko średniowieczne w północnej części sołectwa
- w sołectwie Starkówiec – grodzisko średniowieczne przy płn.-zach. granicy wsi
- w sołectwie Zalesie Wielkie – grodzisko wczesnośredniowieczne w północnej części sołectwa

Ścisła strefa konserwatorska powinna obejmować także:

- 1) Kobylin – zamek-dwór (XV lub XVI w.)
- 2) Wyraźne skupiska stanowisk archeologicznych obejmujących oddzielne jednostki fizjograficzne gminy

Na terenie gminy znajduje się obecnie około 497 stanowisk archeologicznych, w tym:

- 3 grodziska,
- 1 zamek-dwór (Kobylin),
- 473 osady, punkty osadnicze i ślady osadnictwa,
- 20 cmentarzysk.

Należy, więc przyjąć, że strefą archeologiczną „W” objęty jest teren całej gminy.

Zarówno w strefach ochrony konserwatorskiej, jak i archeologicznej, obowiązują szczególne zasady zagospodarowania terenu:

- 1) **W strefie konserwatorskiej „A”** należy bezwzględnie zachować wszystkie obiekty wpisane do rejestru zabytków, a wszelkie działania inwestycyjne i zmiany

w architekturze wymagają uzgodnień z WKZ na etapach koncepcji i projektu.

- 2) **W strefie konserwatorskiej „B”** należy zachować historyczny układ przestrzenny, w tym zachowanie podziału terenu na ulice, place i kwartały zabudowy oraz działki, a także gabaryty zabudowy, układ i kształt otoczenia, tradycyjne materiały i podziały architektoniczne elewacji.
- 3) **W strefie ochrony archeologicznej „W”** w przypadku realizacji inwestycji na terenie stanowiska archeologicznego lub w strefie jego ochrony, ujętego w ewidencji, należy prowadzić badania archeologiczne. Wobec powyższego zastosowanie mają właściwe przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 6 ust. 1 pkt. 3 lit. a, art. 22 ust. 2, art. 36, ust. 1, pkt. 5 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r., t.j. Dz. U. 2024r. poz. 1292).

Strefy ochrony konserwatorskiej naniesiono na wszystkie części graficzne studium.

Ze względu na znaczną ilość – łącznie 500 stanowisk archeologicznych, w części graficznej studium przedstawiono jedynie stanowiska wpisane do rejestru zabytków.

Szczegółowe lokalizacje stref ochrony archeologicznej „W” i wynikające z nich obowiązki inwestorów uwzględniane muszą być na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy.

Szczególną uwagę należy zwracać na możliwość modernizacji obiektów zabytkowych, w stosunku do których wszelkie działania należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ponadto przy wydawaniu decyzji związanych z zagospodarowaniem przestrzennym terenów znajdujących się w pobliżu miejsc historycznych należy uwzględnić ich szczególne znaczenie w przestrzeni gminy oraz wymóg uzgodnień z urzędem konserwatorskim wszelkich inwestycji naruszających strukturę gruntów, łącznie z zalesieniami.

(...)

4.1. Obszary proponowane do objęcia ochroną

Proponuje się objęcie ochroną konserwatorską parków wiejskich w Targoszycach i Górcie. W parkach tych przeprowadzić należy inwentaryzację dendrologiczną. Ułatwi ona uporządkowanie i stosowne zagospodarowanie terenu parków.

4.2. Tereny zabudowane i obszary proponowane do rehabilitacji

(...) Tereny zabudowane przedstawiono na załącznikach graficznych

- mapach poszczególnych sołectw w skali 1 : 10000,
- mapie miasta Kobylin w skali 1 : 5000.

Granice istniejących terenów zabudowanych, powiększone o granice terenów przeznaczonych pod zabudowę w dotychczas obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz o nowe wyznaczone tereny, przyjmuje się w Studium jako granicę zwartej zabudowy wsi.

Zasoby mieszkaniowe w gminie są w większości własnością prywatną. Mimo, iż wymagają często remontów. Gmina nie ma wpływu na tempo ich modernizacji.

Niewiele jest również obszarów wymagających kompleksowych procesów rewitalizacji zasobów.

Tereny zabudowy i obiekty wymagające przeprowadzenia prac modernizacyjnych wyznaczono we wsiach:

1.	KOBYLIN	Obszar obejmujący zabudowę przemysłowo-składową zlokalizowaną po wschodniej i zachodniej stronie ul. Kolejowej (m. in. tereny byłej mieszalni pasz, i młyna gospodarczego) – wymaga kompleksowych działań związanych z uporządkowanym zagospodarowaniem terenu oraz obiektów.
2.	TARGOSZYCE	Obszar obejmujący nieużytkowany zespół gospodarstwa rolnego w Targoszycach, wymagający działań remontowych i porządkowych.
3.	LIPOWIEC	Obszar obejmujący zespół dworsko - folwarczny wraz z reliktem parku oraz gospodarstwo rolne. Wymaga gruntownych zabiegów remontowych i modernizacyjnych i to zarówno w zakresie istniejącej zabudowy jaki otaczającego terenu. Zespół objęty jest strefą „B” ochrony konserwatorskiej.
4.	RZEMIECHÓW	Wyznacza się teren obejmujący zespół dworsko - folwarczny z reliktem parku objęty strefą – „B” ochrony konserwatorskiej. Wymaga gruntownych zabiegów remontowych i modernizacyjnych i to zarówno w zakresie istniejącej zabudowy jaki otaczającego terenu.
5.	STARKOWIEC	Wyznacza się obszar obejmujący teren i zabudowę byłego zespołu dworsko - parkowego zespół objęty strefą - „A” - ochrony konserwatorskiej. Wymaga gruntownych zabiegów remontowych i modernizacyjnych i to zarówno w zakresie istniejącej zabudowy jaki otaczającego terenu.

4.4. Tereny proponowane do zainwestowania

4.4.1. Główne zasady wyboru terenów pod zabudowę

Możliwości lokalizacji nowych obiektów określono poprzez eliminację terenów, które ze względu na uwarunkowania wykluczone są z zabudowy. Są to:

- zbiorniki wód powierzchniowych
- kompleksy i tereny leśne
- obszary udokumentowanych złóż surowców naturalnych
- obszary szczególnie cenne przyrodniczo
- obiekty archeologiczne
- obszary zalewowe

Ponadto uwzględniono ograniczenia w zagospodarowaniu terenów, związane z występowaniem:

- gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych i innych gruntów podlegających ochronie,
- obszarów chronionych ze względów sanitarnych i ekologicznych np. stref ochronnych ujęć wody,
- obszarów objętych szczególnymi formami ochrony, związanymi z zakazami i nakazami w zakresie gospodarki przestrzennej, ujętymi w stosownych dokumentach dot. objęcia terenów ochroną lub planach ochrony, które są wiążące przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów,
- obszarów uznanych w trakcie opracowania za szczególnie cenne przyrodniczo i proponowanych do objęcia ochroną,
- stref uciążliwości lub stref bezpieczeństwa istniejących obiektów, dla których obowiązują zakazy i ograniczenia lokalizacyjne np. strefy uciążliwości obiektów infrastruktury technicznej, tras komunikacyjnych itp.,
- stref ścisłej ochrony archeologicznej oraz „W”,

- stref ścisłej ochrony konserwatorskiej („A” i „B”),
- stref konserwatorskiej ochrony krajobrazowej (widokowej),
- wyrobisk poeksploatacyjnych,
- braku możliwości lub utrudnień w zakresie uregulowania gospodarki wodno – ściekowej,
- zagrożenia hałasem komunikacyjnym (dot. miejscowości leżących przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu).

Przyjęto również zasadę adaptacji w Studium terenów wyznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach ogólnych zagospodarowania przestrzennego, jeżeli lokalizacje te nie kolidowały z w/w ograniczeniami.

W związku z tym, że opracowanie dotyczy gminy o zróżnicowanych uwarunkowaniach przestrzennych, szczegółowe kierunki zagospodarowania przestrzennego przedstawione zostały w odniesieniu do 21 sołectw i zawarte w odrębnym tomie p.n. „Kierunki rozwoju i zasady polityki przestrzennej gminy. Ustalenia szczegółowe dla jednostek osadniczych”.

Ilustrację graficzną w/w kierunków stanowią plansza miasta Kobylin w skali 1:5000 plansze sołectw w skali 1:10 000 (mapy nr 2, 19) oraz plansza zbiorcza gminy w skali 1:25000. (...)

5. USTALENIA WYNIKAJĄCE ZE ZMIANY STUDIUM OPRACOWANE NA PODSTAWIE UCHWAŁY NR XXV/156/08 RADY MIEJSKIEJ W KOBYLINIE Z DNIA 27 LISTOPADA 2008 ROKU W SPRAWIE PRZYSTĄPIENIA DO SPORZĄDZENIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KOBYLIN

(...) 5.3. Ustalenia w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego na terenach objętych zmianą studium.

1. Projektowane tereny dopuszczalnej lokalizacji elektrowni wiatrowych zostały wyznaczone poza obszarami cennymi przyrodniczo. Obejmują one bowiem głównie grunty rolniczej przestrzeni produkcyjnej – tereny upraw polowych. Ponadto na terenie gminy Kobylin nie ma wyznaczonych prawnie chronionych form ochrony przyrody, za wyjątkiem pomników przyrody oraz parków wiejskich. Pomniki przyrody znajdują się w mieście Kobylin oraz wsi Raszewy, a więc poza terenami lokalizacji elektrowni wiatrowych. Wpisane do rejestru zabytków i objęte prawną ochroną zostały wszystkie parki wiejskie na terenie gminy. Wszystkie parki wiejskie znajdują się poza obszarami oddziaływania elektrowni objętymi zmianą studium.

5.4. Ustalenia w zakresie ochrony przestrzennych walorów kulturowych, krajobrazu i środowiska przyrodniczego

Wieże elektrowni wiatrowych są nośnikami o dużych parametrach wysokościowych, stanowiące dominanty wysokościowe, których realizacja będzie miała wpływ na otaczający krajobraz i środowisko. W celu ochrony zabytkowego krajobrazu i jego kształtowania oraz środowiska przyrodniczego ustala się stosowanie niżej wymienionych zasad:

1. Teren zmiany studium należy objąć strefą ochrony archeologicznej „W”.
2. Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na terenie objętym zmianą studium podlegać powinny uzgodnieniu z konserwatorem zabytków w zakresie ochrony zabytków archeologicznych (ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024r. poz.1292 t.j.).
3. Spod lokalizacji elektrowni wiatrowych powinny być wyłączone:

- przedpola ekspozycji z dróg o nawierzchni utwardzonej na sylwetki historycznych układów osadniczych,
  - obszary wykluczone z zainwestowania ze względów kulturowych.
4. Ochronie konserwatorskiej podlegają historyczne cmentarze grzebalne wszystkich wyznań oraz ich pozostałości zlokalizowane na obszarze objętym zmianą studium.
  5. Należy zachować istniejące i wprowadzać nowe zadrzewienia śródpolne.
  6. Należy utrzymać przebieg i przekrój dróg krajobrazowych, odnawiać obsadzenia tymi samymi gatunkami drzew, utrzymywać w sprawności technicznej nawierzchnie dróg utwardzonych. Nie należy stosować żużla, gruzu itp. materiałów do modernizacji dróg. (...)
  9. Przy sporządzaniu planu zagospodarowania przestrzennego dla elektrowni wiatrowych należy opracować analizę architektoniczno-urbanistyczną terenu określającą oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na otoczenie z uwzględnieniem osi widokowych i przestrzeni krajobrazowych.

3.2. Wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu miasta Kobylin obejmującego obszar w obrębie ulic: Krobska, Grobla, 3 Maja zatwierdzony uchwałą Nr XXXIV/234/22 Rady Miejskiej w Kobylinie z dnia 24 czerwca 2002 r.

Brak konkretnych zapisów odnoszących się do uwarunkowań ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.

2. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie ulic: Kolejowa – Kopernika w Kobylinie zatwierdzony uchwałą Nr XXXVI/218/09 Rady Miejskiej w Kobylinie z dnia 30 grudnia 2009 r.

W odniesieniu do uwarunkowań ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego ww. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ustala:

§ 7

Ustala się następujące warunki zagospodarowania terenów wynikające z zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

1. Teren planu objąć należy strefą ochrony archeologicznej „W” ze względu na występujące na obszarze planu zabytkowe stanowiska archeologiczne nr 67-30/30, 67-30/33, 67-30/94, 67-30/95, 67-30/96, 67-30/162, 67-30/167. 3
2. Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na terenie objętym planem podlegają uzgodnieniu z konserwatorem zabytków w zakresie ochrony zabytków archeologicznych. (ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024r. poz.1292 t.j.) (...).

3.3. Wynikające z Gminnego Planu Ochrony Zabytków na Wypadek Konflikty Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych dla miasta i gminy Kobylin na lata 2024-2028

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, wg § 4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2004r. nr 212, poz. 2153), wydane na podstawie art. 88 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, opracowuje wójt (burmistrz, prezydent miasta). Plan podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej

na obszarze powiatu. Jak wskazuje § 3 ust. 3 pkt 1-3 i ust. 5 cyt. Rozporządzenia plan ochrony zabytków zawiera w szczególności informacje niezbędne do realizacji prac przygotowawczych oraz sprawnego koordynowania i zarządzania ochroną w poszczególnych etapach działania, wykaz osób uprawnionych do podejmowania decyzji i kierowania ochroną, wyszczególnienie sposobów przepływu informacji na wszystkich stopniach zarządzania. Dokument ten sporządzany jest według instrukcji przygotowania i realizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, stanowiącej załącznik do wskazanego Rozporządzenia.

Gmina Kobylin posiada opracowany Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Plan ten jest corocznie aktualizowany stanowi przykład realizacji ustawowych obowiązków gminy Kobylin w zakresie kompleksowej ochrony dziedzictwa kulturowego, łącząc działania bieżące z przygotowaniem na sytuacje nadzwyczajne.

3.4. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa oraz krajobrazu kulturowego gminy

3.4.1. Zarys historii obszaru gminy

Gmina Kobylin sytuuje się na granicy dwóch ważnych regionów gospodarczych: Wielkopolski i Dolnego Śląska, przy północnej granicy doliny Baryczy stanowiącej od czasów średniowiecza naturalną granicę ww. regionów. Gmina terytorialnie obejmuje część mezoregionu Wysoczyzny Kaliskiej ukształtowanego jako rozległa równina morenowa o lekko niewielkim pofalowaniu z nielicznymi wzniesieniami i zagłębieniami występującymi wzdłuż cieków wodnych. To właśnie m.in. na obrzeżach dolin Orli, Rdęcy, Ochli, Pasieki czy Żydowskiego Potoku koncentrowało się osadnictwo, czego dowodem są liczne stanowiska archeologiczne świadczące o wyraźnym zasiedlaniu tego terenu w epoce neolitu. Bardzo niewiele śladów pochodzi z okresu epoki brązu, liczniej występują pozostałości po osadach z okresu rzymskiego, lecz największy zakres osadnictwa na terenie gminy pochodzi z okresu wczesnego średniowiecza. Dowodem intensywnego zasiedlania jest występowanie średniowiecznych grodzisk, z najstarszym z nich w Zalesiu Wielkim oraz późniejszymi w Starymgradzie, Kobylinie i Starkówcu. Zorganizowaną akcją kolonizacyjną przypadającą na XIII w. ukazują podziały w obrębie pierwszych jednostek administracyjnych Państwa Piastów. Początkowo obszar gminy Kobylin wchodził w skład kasztelanii czestramskiej podzielonej około połowy XIII w. na dwie kasztelanie: Czestramską i Starogrodzką. To właśnie Strygród jako siedziba kasztelanii od połowy XIII do połowy XIV w. pełnił rolę najważniejszego ośrodka osadniczego w regionie. Kolejną istotną osadą targową funkcjonującą w 2. poł. XIII w. był Stary Kobylin, który z uwagi na lepsze warunki terenowe i przede wszystkim glebowe, z osady na prawie polskim, został lokowany na nowym miejscu jako miasto na prawie średzkim. Miało to miejsce prawdopodobnie w 1303 r. O tego momentu rola Kobylina zaczęła wzrastać stając się głównym ośrodkiem regionu. Od XIII i XIV w. datuje się istnienie większości miejscowości na terenie gminy m.in. Smolic, Kuklinowa, Łagiewnik, Zalesia Wielkiego, Rębiechowa czy Rzemiechowa.

Kobylin i okolice od czasów średniowiecznych stanowił część Wielkopolski i pomimo funkcjonowania na jej obrzeżach wielu konfliktów mających miejsce od XIII do XX w. nie wszedł w skład Śląska. Od momentu lokacji miasto oraz okoliczne wsie stanowiły część Państwa

Polskiego. Po 1793 r. obszar gminy został przyłączony do Prus. Do Rzeczypospolitej Ziemia Kobylińska powróciła w 1919 r. i za wyjątkiem okresu II wojny światowej ponownie współtworzy historyczną Wielkopolskę, początkowo w ramach województwa poznańskiego, potem województwa leszczyńskiego, a obecnie województwa wielkopolskiego.

3.4.2. Krajobraz kulturowy

Jednym z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego gminy Kobylin stanowi historyczny układ urbanistyczny miasta Kobylin obejmujący przestrzennie ukształtowany obszar miejski z elementami rozwijanymi od XIV do XX w. złożony z:

- najstarszego grodziska stożkowatego z dworem, późn. zamkiem, funkcjonującym od XIII do XVIII w. przekazany pod koniec XVIII w. parafii ewangelickiej na cmentarz zamieniony w XX w. w park miejski;
- osady targowej przekształconej wraz z lokacją na początku XIV w. w czworoboczny rynek z ciągiem ulic dostosowanych do głównych szlaków komunikacyjnych i handlowych (XIV w.);
- przedmieścia wielkiego lub poznańskiego z najważniejszym elementem w postaci wydłużonego targowiska, obręb ul. Powstańców Wielkopolskich, a także historycznym miejscem funkcjonowania kościoła św. Ducha ze szpitalem pomiędzy miastem lokacyjnym a ww. targowiskiem (XV-XVI w.);
- założenia klasztorne oo. Bernardynów przy trakcie prowadzącym w kierunku Krotoszyna (XV-XVII w.);
- układu ulic i placów wytyczonych w okresie nowożytnym (nowy rynek wraz z obecną ulicą 3 Maja, zespół sakralny parafii ewangelickiej, część żydowska z synagogą w rejonie ulic Mickiewicza, Krobskiej i Wolności) z poszczególnymi elementami zachowanej architektury wznoszonej w mieście pod koniec XVIII w. (wieża kościoła ewangelickiego);
- XIX-wiecznego układu urbanistycznego charakteryzującego się ożywionym ruchem inwestycyjnym w zakresie wznoszenia trwałych obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych oraz istotnego elementu w postaci doprowadzenia do miasta linii kolejowej z dworcem;
- istotnych elementów zabudowy z początku XX w. z nowo formowanym obszarem zagospodarowania przestrzennego miasta obejmującym północną część Kobylina.

Kolejnymi formami krajobrazu kulturowego gminy Kobylin są układy ruralistyczne historycznych wsi z przykładem Smolic na czele. Są to m.in. Kuklinów, Łagiewniki, Długołęka, Zalesie Wielkie i Małe, Starygród, Rębiechów, Rzemiechów, Wyganów. Ponadto wszystkie zachowane zespoły pałacowo/dworsko-folwarczno-parkowe oraz cmentarze wszystkich wyznań. Za elementy krajobrazu kulturowego uznaje się również historyczne obszary leśne, rozłogi pól i łąk, zadrzewienia śródpolne, aleje drzewne towarzyszące traktom komunikacyjnym oraz wytyczoną w przeszłości infrastrukturę komunikacyjną drogową i kolejową. Inną istotną formą współkształtującą krajobraz kulturowy są zabytki architektury, zwłaszcza takie, które stanowią dominanty przestrzenne lub zespoły budowlane a także liczne krzyże przydrożne, kapliczki, elementy małej architektury, drzewa pomnikowe, głazy narzutowe oraz infrastruktura hydrotechniczna.

3.4.3. Zabytki nieruchome

Po przeprowadzeniu lustracji zabytków nieruchomych zlokalizowanych na terenie gminy Kobylin można wytypować następujące obiekty – z podziałem uwzględniającym ich funkcje – jako najistotniejsze dla dziedzictwa kulturowego gminy Kobylin:

Obiekty architektury sakralnej:

- kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa w Kobylinie [w rejestrze zabytków]
- kościół pobernardyński, ob. oo. Franciszkanów pw. św. Matki Boskiej przy Żłóbku w Kobylinie [w rejestrze zabytków]
- kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusa w Smolicach [w rejestrze zabytków]
- kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Gromnicznej (Oczyszczenia NMP) w Starymgordzie [w rejestrze zabytków]
- kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża w Wyganowie [w rejestrze zabytków]
- kaplica w Raszewach
- kaplica w Rzemiechowie
- kaplica św. Józefa - grobowiec rodziny Chełkowskich w Starymgordzie [w rejestrze zabytków]
- kościół parafialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Zalesiu Wielkim.

Obiekty architektury rezydencjonalnej:

- pałac w Smolicach [w rejestrze zabytków]
- pałac w Łagiewnikach [w rejestrze zabytków]
- dwór w Starkówcu [w rejestrze zabytków]
- dwór w Wyganowie [w rejestrze zabytków]
- dwór w Starymgordzie [w rejestrze zabytków]
- dwór w Targoszycach [w rejestrze zabytków]
- dwór w Lipówcu
- dwór w Rzemiechowie
- dwór w Starym Kobylinie

Obiekty architektury użyteczności publicznej:

- wieża dawnego kościoła ewangelickiego, ob. wieża zegarowa w Kobylinie [w rejestrze zabytków]
- ratusz, ob. siedziba Urzędu Miasta i Gminy w Kobylinie
- pastorówka, ob. budynek przedszkola w Kobylinie
- budynek stacji kolejowej w Kobylinie
- elektrownia miejska, ob. budynek szkolny z salą gimnastyczną w Kobylinie
- szkoła przy ul. Krotoszyńskiej 6 w Kobylinie
- szkoła – gimnazjum przy ul. Głabera 3 w Kobylinie
- biblioteka przy ul. Krotoszyńskiej 49 w Kobylinie
- szkoła w Kuklinowie
- szkoła w Łagiewnikach
- budynek stacji kolejowej w Rojewie

- szkoła w Smolicach
- budynek stacji kolejowej w Smolicach
- dom portiera, ob. przedszkole w Smolicach
- szkoła w Zalesiu Małym

Obiekty architektury mieszkalnej ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Obiekty architektury gospodarczej ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Zabytki techniki:

- wiatrak koźlak w Starym Kobylinie (Kobylinie)
- wieża ciśnień w Kobylinie
- młyn parowy nr 1, ob. nieużytkowany w Kobylinie
- młyn w Wyganowie

Historyczne ogrody i parki krajobrazowe.

- park pałacowy w Smolicach [w rejestrze zabytków]
- park pałacowy w Łagiewnikach [w rejestrze zabytków]
- park dworski w Starymgradzie [w rejestrze zabytków]
- park dworski w Kuklinowie
- park dworski w Lipówcu
- park dworski w Rzemiechowie
- park dworski w Starkowcu
- park podworski w Górcie
- park dworski w Starym Kobylinie
- ogród przy rządówce w Srokach
- park dworski w Targoszycach

Historyczne cmentarze wszystkich wyznań ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

- cmentarz parafialny rzymskokatolicki w Starymgradzie [w rejestrze zabytków]
- cmentarz przyklasztorny w Kobylinie
- cmentarz żydowski, ob. lapidarium w Kobylinie
- cmentarz przykościelny w zespole sakralnym kościoła pw. św. Stanisława Biskupa w Kobylinie
- cmentarz ewangelicki, ob. park w Kobylinie
- cmentarz parafialny rzymskokatolicki w Kobylinie
- cmentarz ewangelicki w Długołęce
- cmentarz przykościelny w zespole sakralnym kościoła pw. Najświętszego Serca Jezusa w Smolicach
- cmentarz przykościelny w zespole sakralnym kościoła pw. Matki Boskiej Gromnicznej w Starymgradzie
- cmentarz przykościelny w zespole sakralnym kościoła pw. Świętego Krzyża w Wyganowie
- cmentarz parafialny rzymskokatolicki w Wyganowie
- cmentarz ewangelicki w Wyganowie
- cmentarz ewangelicki, ob. cmentarz parafialny w Zalesiu Wielkim

Kapliczki ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

- kapliczka w zespole pobernardyńskim, ob. oo. Franciszkanów w Kobylinie [w rejestrze zabytków]
- kapliczka z figurą Matki Boskiej w Długołęce
- kapliczka w Górcie
- kapliczka słupowa z figurą Matki Boskiej Różańcowej w Kuklinowie
- kapliczka przydrożna z figurą Chrystusa w Kuklinowie
- kapliczka przydrożna z figurą Chrystusa Frasobliwego w Łagiewnikach
- kapliczka słupowa z figurą Matki Boskiej w Starkówcu
- kapliczka przydrożna z figurą Matki Boskiej w Starymgradzie

3.4.4. Zabytki ruchome

Po przeprowadzeniu lustracji zabytków ruchomych, zlokalizowanych na terenie gminy Kobylin, można wytypować następujące obiekty jako najistotniejsze dla dziedzictwa kulturowego gminy Kobylin:

- elementy wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Biskupa w Kobylinie [w rejestrze zabytków]
- elementy wyposażenia kościoła pobernardyńskiego, ob. oo. Franciszkanów pw. św. Matki Boskiej przy Żłóbku w Kobylinie [w rejestrze zabytków]
- elementy wyposażenia kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa w Smolicach [w rejestrze zabytków]
- elementy wyposażenia kościoła parafialnego p.w. Matki Boskiej Gromnicznej (Oczyszczenia NMP) w Starymgradzie [w rejestrze zabytków]
- elementy wyposażenia kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża w Wyganowie [w rejestrze zabytków]
- elementy wyposażenia kościoła parafialnego, kościół parafialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Zalesiu Wielkim [w rejestrze zabytków]
- elementy wyposażenia pałacu w Smolicach [w rejestrze zabytków]
- elementy wyposażenia kaplicy w Raszewach [w rejestrze zabytków]
- krzyż przydrożny w Nepomucenowie [w rejestrze zabytków], obecnie w Muzeum Regionalnym w Krotoszynie
- krzyż przydrożny rzeźbiony z postacią Chrystusa Ukrzyżowanego w Kuklinowie
- słup przydrożny - rzeźba św. Benona w Kuklinowie [w rejestrze zabytków], obecnie w MZK
- krzyż drewniany z kapliczką i figurą Chrystusa w Długołęce
- figura przydrożna Matki Boskiej z Dzieciątkiem w Łagiewnikach
- krzyż przydrożny rzeźbiony z postacią Chrystusa Ukrzyżowanego
- krzyż drewniany cmentarny w Rębiechowie
- krzyż przydrożny w Smolicach
- krzyż pamiątkowy przy pałacu w Smolicach
- krzyż przydrożny w Starymgradzie
- figura przydrożna ze św. Antonim w Targoszycach

- figura przydrożna w Zalesiu Małym
- krzyż drewniany w Zdziętawach

Ponadto do zabytków ruchomych, istotnych z kulturowego punktu widzenia, należy zaliczyć nagrobki i tablice epitafijne ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

3.4.5. Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt 4 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące i skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Przy szacowaniu ilości stanowisk archeologicznych na terenie miasta i gminy Kobylin wykorzystano materiały dostępne w Narodowym Instytucie Dziedzictwa w portalu zabytek.pl. Materiałami uzupełniającymi te działania były lokalne wizytacje pracowników gminy w miejscach występowania zabytków archeologicznych oraz w miejscach gdzie potencjalnie mogłyby występować tego typu dobra.

Po przeprowadzeniu kwerendy zewidencjonowanych zabytków archeologicznych zlokalizowanych na terenie gminy Kobylin, można wytypować następujące obiekty:

- a) ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk o własnej formie krajobrazowej (4 obiekty w tym:
  - grodzisko wczesnośredniowieczne Zalesiu Wielkim;
  - grodzisko średniowieczne w Starkówcu;
  - grodzisko średniowieczne w Starymgrodzie;
  - zamek-dwór w Kobylinie.
- b) skupiska stanowisk:
  - w najbliższej strefie cmentarzysk (20 nekropoli);
  - skupiska osadnicze (osady, punkty, ślady) występujące na oddzielnych jednostkach fizjograficznych (473 stanowiska).

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości, niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP, jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

Poniższa tabela prezentuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Kobylin

GMINA KOBYLIN							
Kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk							
Grodziska	Zamek /dwór	Cmentarzyska kurhanowe	Cmentarzyska płaskie	Osady	Punkty osadnicze	Ślady osadnicze	Ogólna ilość stanowisk archeolog.
3	1	1	19	210	131	132	497

Teren gminy Kobylin pokrywają w większości gleby bielcowe. Na obszarze znajdują się liczne ciekły wodne, płynące ze wschodu na zachód o dość dobrze wykształconych terasach nadzalewowych cieków, gdzie koncentruje się osadnictwo od mezolitu, poprzez neolit i epokę brązu aż do średniowiecza włącznie.

Na terenie gminy zarejestrowano kilka skupisk stanowisk archeologicznych ukazujących intensywny rozwój osadnictwa rejonu Kobylina w okresie wczesnego i późnego średniowiecza, co związane jest z przebudową stosunków osadniczych i lokacją wsi na prawie niemieckim od XIII w.

W przypadku stanowisk archeologicznych, wpisanych do rejestru zabytków, istnieje zakaz prowadzenia wszelkich prac ziemnych naruszających strukturę gruntu, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z właściwym miejscowym konserwatorem zabytków.

W bezpośrednim sąsiedztwie zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru, należy ustalić zakaz lokalizacji wszelkich inwestycji silnie ingerujących w krajobraz kulturowy, mogących przyczynić się do jego pogorszenia oraz inwestycji, których funkcja nie jest dostosowana do charakteru otoczenia zabytkowego, ze szczególnym uwzględnieniem zadań typu: elektrownie wiatrowe, stacje bazowe cyfrowej telefonii komórkowej, reklamy wielkoformatowe, farmy fotowoltaiczne, dominanty wysokościowe i przestrzenne itp. Jednocześnie zagrożenie dla stanowisk archeologicznych najrządziej występują w lasach, nieużytkach itp. W tych miejscach zabytki archeologiczne są najmniej narażone na zniszczenie.

Ochrona stanowisk archeologicznych i nawastrwień kulturowych, przy inwestycjach związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, powinna mieć swoje odbicie w ujmowaniu zagadnień związanych z ochroną zabytków w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowaniu zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowego konserwatora zabytków.

W najbliższych latach na terenie miasta i gminy Kobylin planuje się inwestycje związane z pracami ziemnymi, które mogą nieść zagrożenia dla zabytków archeologicznych. Zakłada się, że podczas realizacji tych inwestycji szczególna uwaga poświęcona zostanie na identyfikowanie i zabezpieczanie ujawnionych zabytków archeologicznych. W latach 2025-2028 planuje się następujące inwestycje:

1. Rewitalizacja rynku i terenu wokół ratusza w Kobylinie.
2. Rozbudowa/przebudowa drogi powiatowej nr 4920P na terenie powiatu krotoszyńskiego i gostyńskiego (Kobylin- Starkówiec- Łagiewniki- Ochla).

3. Budowa zbiorników retencyjnych wokół miasta Kobylin: "Kobylin-Pasieka" i "Kobylin-Radęca".
4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Kobylin.
5. Budowa dróg oraz kanalizacji deszczowej, ulice: Czerwona Róża, Tulipanowa, Hiacyntowa, Słonecznikowa, Fiołkowa i Liliowa.

3.5. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

3.5.1. Rejestr zabytków

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków						
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Data wpisu	Własność
1.	Kobylin	Zespół budowlany i złożenie urbanistyczne miasta	-	1160/A	16.01.1990	-
2.	Kobylin	Kościół parafialny pw. św. Stanisława, 1518, XVIII	ul. Kościelna 10	A.K.I 11a/216	07.03.1933	Parafia rzymsko-katolicka
3.	Kobylin	Zespół klasztorny bernardynów: kościół pw. Narodzenia Pańskiego, ob. Matki Boskiej przy Żłóbku, poł. XV, XVIII	pl. Andrzeja Glabera 4	A.K.I 11a/215	07.03.1933	Zakon oo. Franciszkanów
4.	Kobylin	Zespół klasztorny bernardynów: - klasztor, 2 poł. XV, XVIII	pl. Andrzeja Glabera 4	67/A	11.02.1965	Zakon oo. Franciszkanów
5.	Kobylin	Zespół klasztorny bernardynów: - dzwonnica, drewn., XVIII	pl. Andrzeja Glabera 4	67/A	11.02.1965	Zakon oo. Franciszkanów
6.	Kobylin	Zespół klasztorny bernardynów: - kapliczka, XVIII	pl. Andrzeja Glabera 4	67/A	11.02.1965	Zakon oo. Franciszkanów
7.	Kobylin	Wieża d. kościoła ewangelickiego, ob. wieża zegarowa, 1764	ul. 3 Maja 9	483/A	04.02.1969	Miasto i gmina Kobylin
8.	Kobylin	Zajazd z salą taneczną, ob. dom mieszkalny, 2 poł. XIX	Rynek 20	1222/A	07.08.1991	Prywatna
9.	Stary Kobylin	Wiatrak koźlak, przy drodze Kobylin-Rawicz, 1877	-	1124/A	28.03.1988	Prywatna
10.	Łagiewniki	Zespół folwarczny, 2 poł. XIX -spichlerz, -folwark, -park krajobrazowy	-	1306/A	21.05.1992	Skarb Państwa/ użytkowanie wieczyste
11.	Łagiewniki	Zespół pałacowy: - pałac, - spichrz - folwark - park	-	1064/A	31.03.1970	Skarb Państwa/ użytkowanie wieczyste
12.	Smolice	Układ ruralistyczny miejscowości, XVIII-XX	-	1307/A	22.05.1992	-
13.	Smolice	Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa (kościół pw. Najświętszego	-	1522/A	26.01.1995	Parafia rzymsko-katolicka

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

		Serca Jezusa, cmentarz kościelny, 2 pawilony, mur z bramami, plebania z ogrodem)				
14.	Smolice	Zespół pałacowy: -pałac, 1910-14	-	1674/A	23.12.1974	Skarb Państwa/ użytkowanie wieczyste
15.	Smolice	Zespół pałacowy: -park, XVIII-XX	-	KL.IV- 73/52/57	01.02.1957	Skarb Państwa/ użytkowanie wieczyste
16.	Smolice	Budynek dawnej stajni, ob. Magazyn, 1905	-	1536/A	21.03.1995	Prywatna
17.	Starkówiec	Dwór (nr 13), 1821, 1844	-	784/W1 kp/A	17.10.1968	Prywatna
18.	Starkówiec	Oficyna (nr 14), 1825	-	784/W1 kp/A	17.10.1968	Prywatna
19.	Strygród	Kościół parafialny pw. Matki Boskiej Gromnicznej, drewn., poł. XVII	-	Kl. IV- 885/41/6 0	06.06.1960	Parafia rzymsko- katolicka
20.	Strygród	Cmentarz kościelny	-	1645/A	18.11.1997	Parafia rzymsko- katolicka
21.	Strygród	Cmentarz kościelny -kaplica grobowa rodziny Chełkowskich, 4 ćw. XIX	-	1645/A	18.11.1997	Parafia rzymsko- katolicka
22.	Strygród	Cmentarz kościelny -kaplica grobowa Jana N. Węgorzewskiego, 1 poł. XIX	-	1645/A	18.11.1997	Parafia rzymsko- katolicka
23.	Strygród	Zespół dworski, 1 poł. XIX: -dwór	-	1066/A	31.03.1970	Prywatna
24.	Strygród	Zespół dworski, 1 poł. XIX: -park dworski	-	1564/A	31.08.1995	Prywatna
25.	Targoszyce	Dwór wraz ze stajnią- wozownią (nie istnieje)	-	1071/A	01.04.1970	Prywatna
26.	Wyganów	Kościół parafialny pw. Świętego Krzyża, 1810	-	1073/A	01.04.1970	Parafia rzymsko- katolicka
27.	Wyganów	Dwór, 1820	-	232/A	09.09.1968	Prywatna
28.	Wyganów	Oficyna, 1 poł. XIX	-	508/A	19.03.1969	Prywatna

REJESTR ZABYTKÓW RUCHOMYCH

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr	Data wpisu	Właściciel
1.	Kobylin	Tryptyk św. Stanisława w kościele parafialnym pw. św. Stanisława w Kobylinie	Ku.Kons.II- 1/92/51	07.01.1952	Parafia rzymsko- katolicka
2.	Kulików	Słup z figurą św. Benona	348/B	15.06.1974	Miasto i gmina Kobylin
3.	Smolice	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa (11 pozycji + 27 pozycji)	72/B 228/B	29.03.1971 25.10.1995	Parafia rzymsko- katolicka
4.	Raszewy	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kaplicy (6 pozycji)	144/B	26.11.1971	Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa
5.	Kuklinów	Krzyż przydrożny	349/B	15.06.1974	Miasto i gmina Kobylin

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

6.	Zalesie Wielkie	Zespół obiektów ruchomych wchodzących w skład wyposażenia kościoła parafialnego pw. Matki Boskiej Królowej Polski (3 pozycje)	352/B	15.06.1974	Parafia rzymskokatolicka
7.	Starygród	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Oczyszczenia NMP (24 pozycje + 13 pozycji)	164/B 585/Wlkp/B	13.10.1986 25.10.2021	Parafia rzymskokatolicka
8.	Smolice	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie pałacu w Smolicach (14 pozycji)	167/B	30.03.1987	Prywatna
9.	Nepomucenów	Krzyż przydrożny I	200/B	16.11.1989	Prywatna
10.	Nepomucenów	Krzyż przydrożny II	201/B	16.11.1989	Muzeum Regionalne w Krotoszynie
11.	Smolice	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa (27 pozycji)	228/B	25.10.1995	Parafia rzymskokatolicka
12.	Wyganów	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża (8 pozycji)	29/Wlkp/B	20.06.2001	Parafia rzymskokatolicka
13.	Kobylin	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Biskupa (54 pozycje)	41/Wlkp/B	20.01.2003	Zakon oo. Franciszkanów
14.	Kobylin	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła pobernardyńskiego, ob. oo. Franciszkanów pw. Matki Boskiej przy Żłóbku (17 pozycji)	44/Wlkp/B	21.01.2003	Zakon oo. Franciszkanów

REJESTR ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Funkcja	Kultura	Chronologia	Numer w rejestrze	Data wpisu
1.	Starygród, stan. 1	66-31	107	grodzisko	późne średniowiecze	faza E/F	432/A	02.12.1968
Obiekt zlokalizowany na nieruchomości stanowiącej własność								
2.	Zalesie Wielkie, stan. 1	66-30	14	grodzisko	wczesne średniowiecze	faza D	1341A 342/Wlkp/C	30.11.1992 22.08.2012
3.	Rzemiechów stan 15	67-30	201	Osada wielokulturowa	K. amfor kulistych k Łużycka, k. przeworska	-	1543/A	31.03.1995
Obiekt zlokalizowany na nieruchomości stanowiącej własność								

Na podstawie:

https://zabytek.pl/pl/obiekty/zabytek?inspire_id=PL.1.9.ZIPOZ.NID_A_30_AR.38760&rejestr=rejestr-zabytkowr-zabytkow,

https://zabytek.pl/pl/obiekty/zabytek?inspire_id=PL.1.9.ZIPOZ.NID_A_30_AR.38762&rejestr=rejestr-zabytkow

https://zabytek.pl/pl/obiekty/zabytek?inspire_id=PL.1.9.ZIPOZ.NID_A_30_AR.38767&rejestr=rejestr-zabytkow

Stanowiska archeologiczne stanowią materialny zapis niemal 4000 lat ciągłości osadniczej na terenie gminy Kobylin. Zasób dziedzictwa archeologicznego gminy Kobylin, reprezentowany

przez te trzy stanowiska, ma wartość ponadlokalną. Przedstawia zapis ewolucji osadnictwa na ziemiach polskich – od wspólnot pradziejowych, przez okres formowania się państwa, po dojrzałe średniowiecze. Ochrona i odpowiednie wyeksponowanie tych obiektów jest kluczowe dla zrozumienia historii nie tylko gminy, ale i całego regionu Wielkopolski.

OBIEKTY STANOWIACE WŁASNOŚĆ GMINY KOBYLIN

Obiekt	Sposób użytkowania	Stan zachowania	Nakłady i wykonane prace (konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane)	Planowane działania przy obiekcie w latach 2025-2028
Wieża d. kościoła ewangelickiego, ob. wieża zegarowa w Kobylinie	Funkcja użytkowa, wieża zegarowa	Obiekt w dobrym stanie zachowania, użytkowany jako obiekt użyteczności publicznej. Stan techniczny konstrukcji wieży na bieżąco monitorowany przez jednostki bezpośrednio podlegające burmistrzowi Kobylina	W ostatnich latach wydano kwotę 20.000 zł na drobne remonty wieży (środki UMWW, Konserwatora, wkład własny gminy Kobylin. W chwili obecnej planowane są prace konserwacyjne konstrukcji drewnianej	Planuje się bieżące utrzymanie i prowadzenie na bieżąco niezbędnych napraw i remontów zabytkowej wieży oraz udział w programie MKiDN „Ochrona zabytków”. Pozwoli to zrealizować zalecenia pokontrolne służby konserwatorskiej z dnia 15.04.2025 r. (Ka WN.5180.999.2025)
Krzyż w Kuklinowie / słup z figurą	Funkcja religijna i historyczno-kulturowa	Obiekt typowy dla regionu przykład ludowej, przydrożnej sztuki sakralnej z ok. 1800 r, zwieńczony daszkiem z rzeźbą pelikana, belka z płaskorzeźbami. Dół słupa wzmocniony elementami betonowymi. - przy drodze prowadzącej do Starego Grodu, naprzeciwko szkoły podstawowej.	Projektuje się bieżące regularne, coroczne przeglądy stanu technicznego oraz cykliczne, drobne prace pielęgnacyjne.	Poza pracami utrzymania stanu obecnego planuje się przekazanie Figury Benona do miejscowego muzeum Ziemi Kobylińskiej.
Stanowisko archeologiczne w Rzemiechowie	Funkcja użytkowa w części nieruchomości poza stanowiskiem archeologicznym	Obiekt jest wielokulturową osadą, tj. w różnych okresach pradziejowych teren ten był zamieszkiwany przez społeczności reprezentujące różne kultury archeologiczne. Jest potwierdzonym źródłem archeologicznym.	Podjęte działania polegają na ewentualnym zabezpieczeniu archeologicznego dziedzictwa przed zniszczeniem i jego inwentaryzacji.	Planuje się zabezpieczenie dziedzictwa archeologicznego przed zniszczeniem i objęcie go systemem monitoringu, umożliwiającym sprawne przekazywanie organowi konserwatorskiemu informacji o uszkodzeniu bądź zniszczeniu zabytku

3.5.2. Pomniki historii

Na terenie miasta i gminy Kobylin nie występują pomniki historii.

3.5.3. Parki kulturowe

Na terenie miasta i gminy Kobylin nie utworzono żadnego parku kulturowego.

3.5.4. Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

ZABYTKI ARCHITEKTURY, BUDOWNICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO				
LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	OBIEKT	CZAS POWSTANIA
1.	Biała Róża	1 (dawniej: Górka 23)	leśniczówka, ob. budynek mieszkalny	1888 r.
2.	Biała Róża	1 (dawniej: Górka)	budynek gospodarczy (stodoła)	1888 r.
3.	Długołęka		cmentarz ewangelicki	XIX/ XX w.
4.	Długołęka		kapliczka z figurą Matki Boskiej	po 1910 r.
5.	Długołęka		krzyż drewniany z kapliczką i figurą Chrystusa	1945 r.
6.	Długołęka	6	budynek mieszkalny	po 1910 r.
7.	Długołęka	6	stodoła	II poł. XIX w.
8.	Długołęka	8	budynek mieszkalny	I. 30-te XX w.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

9.	Długołęka	10	budynek mieszkalny	po 1910 r.
10.	Długołęka	11	budynek mieszkalny	po 1910 r.
11.	Długołęka	13a	budynek OSP	po 1910 r.
12.	Długołęka	27	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
13.	Długołęka	27	stodoła	k. XIX w.
14.	Długołęka	33	budynek mieszkalny	po 1910 r.
15.	Długołęka	34	budynek mieszkalny z częścią gospodarczą	po 1910 r.
16.	Długołęka	44	budynek mieszkalny	po 1910 r.
17.	Długołęka	45	budynek mieszkalny	l. 20-te XX w.
18.	Fijałów	22	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
19.	Fijałów	26	budynek mieszkalny	k. XIX w.
20.	Fijałów	29	budynek mieszkalny	k. XIX w.
21.	Górka		kapliczka	po 1900 r.
22.	Górka		park	4 ćw. XIX w.
23.	Górka		ogrodzenie zespołu	ok. 1890 r.
24.	Górka		obora, ob. chlewnia	k. XIX w.
25.	Górka		spichlerz, ob. chlewnia	1889 r.
26.	Górka	2	budynek mieszkalny	I ćw. XX w.
27.	Górka	3	budynek mieszkalny	1931 r.
28.	Górka	17	budynek mieszkalny	1897 r.
29.	Górka	18	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.
30.	Górka	19	budynek mieszkalny	ok. 1890 r.
31.	Górka	20	budynek mieszkalny pracowników folwarku	ok. 1890 r.
32.	Górka	20	obora, ob. budynek gospodarczy	ok. 1900 r.
33.	Górka	21	budynek mieszkalny pracowników folwarku	ok. 1890 r.
34.	Górka	22	rządcówka, ob. budynek mieszkalny	k. XIX w./ 1938 r.
35.	Górka	22	budynek pralni dworskiej, ob. budynek gospodarczy	ok. 1890 r.
36.	Kobylin	3 Maja 1	budynek mieszkalny	po 1900 r.
37.	Kobylin	3 Maja 4	budynek mieszkalny	II poł. XIX w.
38.	Kobylin	3 Maja 6	budynek mieszkalny	po 1910 r.
39.	Kobylin	3 Maja 8	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
40.	Kobylin	3 Maja 9	pastorówka, ob. budynek przedszkola	poł. XIX w., przebudowany
41.	Kobylin	3 Maja 9	wieża d. kościoła ewangelickiego, ob. wieża zegarowa	1764 r.
42.	Kobylin	3 Maja 9	pozostałości ogrodzenia d. kościoła ewangelickiego	XIX w.
43.	Kobylin	3 Maja 10	budynek mieszkalny	po 1900 r.
44.	Kobylin	3 Maja 11	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
45.	Kobylin	3 Maja 13	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
46.	Kobylin	3 Maja 14	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
47.	Kobylin	3 Maja 15	budynek mieszkalny	k. XIX w., przebudowany,
48.	Kobylin	3 Maja 16	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
49.	Kobylin	3 Maja 18	budynek mieszkalny	po 1900 r.
50.	Kobylin	3 Maja 19	budynek mieszkalny	k. XIX w.
51.	Kobylin	3 Maja 21	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
52.	Kobylin	3 Maja 22	budynek mieszkalny	po 1900 r.
53.	Kobylin	3 Maja 23	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
54.	Kobylin	3 Maja 24	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
55.	Kobylin	3 Maja 25	hotel, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

56.	Kobylin	3 Maja 26	budynek mieszkalny	po 1900 r.
57.	Kobylin	3 Maja 28	budynek mieszkalny	po 1910 r.
58.	Kobylin	3 Maja 30	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
59.	Kobylin	3 Maja 32	budynek mieszkalny	k. XIX w.
60.	Kobylin	3 Maja 34	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
61.	Kobylin	Baszkowska 3	budynek mieszkalny	po 1910 r.
62.	Kobylin	Baszkowska 3	budynek gospodarczy	po 1910 r.
63.	Kobylin	Baszkowska 5	budynek mieszkalny	po 1910 r.
64.	Kobylin	Baszkowska 7	budynek gospodarczy	1909 r.
65.	Kobylin	Baszkowska 11	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
66.	Kobylin	Baszkowska 12	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
67.	Kobylin	Baszkowska 14	budynek mieszkalny	po 1910 r.
68.	Kobylin	Baszkowska 16	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w., przebudowany,
69.	Kobylin	Baszkowska 18	budynek mieszkalny	k. XIX w.
70.	Kobylin	Berdychowska	budynek gospodarczy (stodoła)	po 1900 r.
71.	Kobylin	Boruty 14	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
72.	Kobylin	Boruty 22	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
73.	Kobylin	Boruty 24	budynek mieszkalny	l. 20-te XX w.
74.	Kobylin	Boruty 26	budynek mieszkalny	po 1910 r.
75.	Kobylin	Dworcowa 1	budynek stacji kolejowej	1888 r.
76.	Kobylin	Dworcowa 1	wieża ciśnień	4 ćw. XIX w.
77.	Kobylin	Dworcowa 1	warsztaty	4 ćw. XIX w.
78.	Kobylin	Dworcowa 2	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
79.	Kobylin	Dworcowa 3	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
80.	Kobylin	Dworcowa 5	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
81.	Kobylin	Dworcowa 6	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
82.	Kobylin	Dworcowa 7	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
83.	Kobylin	Dworcowa 8	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
84.	Kobylin	Glabera 3	elektrownia miejska, ob. budynek szkolny z salą gimnastyczną	po 1900 r.
85.	Kobylin	Glabera 3	budynek szkoły - gimnazjum	po 1900 r.
86.	Kobylin	Glabera 3	budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.
87.	Kobylin	Glabera 20	kościół pobernardyński, ob. oo. Franciszkanów pw. św. Matki Boskiej przy Żłóbku	po 1456 r., do k. XV w.; k.XVI.;XVIII w.
88.	Kobylin	Glabera 20	klasztor pobernardyński, ob. oo. Franciszkanów	II poł. XVII w., po 1720 r. rozbudowa,
89.	Kobylin	Glabera 20	kapliczka	XVIII w.
90.	Kobylin	Glabera 20	dzwonnica	1 poł. XVIII w.
91.	Kobylin	Glabera 20	cmentarz przyklasztorny	XVIII/ XX w.
92.	Kobylin	Glabera 20	ogrodzenie cmentarza przyklasztornego	XVIII / XX w.
93.	Kobylin	Glabera 20	budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.
94.	Kobylin	Grobla 4	organistówka ob. budynek mieszkalny	k. XIX w.
95.	Kobylin	Grobla 4	kostnica, ob. budynek gospodarczy	2 poł. XIX w.
96.	Kobylin	Grunwaldzka	cmentarz żydowski, ob. lapidarium	2 poł. XIX w./ 1998 r.
97.	Kobylin	Kolejowa 4	budynek mieszkalny	po 1900 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

98.	Kobylin	Kolejowa 6	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
99.	Kobylin	Kolejowa 10	budynek mieszkalny	po 1910 r., przebudowany
100.	Kobylin	Kolejowa 11	budynek mieszkalny	po 1910 r.
101.	Kobylin	Kolejowa 15	budynek gospodarczy	po 1910 r.
102.	Kobylin	Kolejowa 17	budynek mieszkalny	1904 r.
103.	Kobylin	Kolejowa 17	stajnie, ob. budynek gospodarczy	po 1904 r.
104.	Kobylin	Kolejowa 18	budynek mieszkalny przy młynie	1 ćw. XX w.
105.	Kobylin	Kolejowa 18	młyn	1 ćw. XX w.
106.	Kobylin	Kolejowa 19	budynek mieszkalno-biurowy	ok. 1930 r.
107.	Kobylin	Kolejowa 19	budynek mieszkalny	1912 r.
108.	Kobylin	Kolejowa 19	młyn parowy	ok. 1912 r.
109.	Kobylin	Kolejowa 19	budynek dla maszyny spalinowej, ob. pakownia	1934 r.
110.	Kobylin	Kolejowa 19	budynek przemysłowy (piec i zbiornik na gaz), ob. budynek gospodarczy	1. 30-te XX w.
111.	Kobylin	Kolejowa 19	budynek warsztatu	1. 30-te XX w.
112.	Kobylin	Kolejowa 19	stolarnia, ob. budynek gospodarczy	1. 30-te XX w.
113.	Kobylin	Kościelna	spichlerz	3/4 ćw. XIX w.
114.	Kobylin	Kościelna (Bruczek) 14	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
115.	Kobylin	Kościelna 2	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
116.	Kobylin	Kościelna 3	budynek mieszkalny	po 1910 r.
117.	Kobylin	Kościelna 4	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
118.	Kobylin	Kościelna 6	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
119.	Kobylin	Kościelna 7	budynek mieszkalny	po 1900 r., przebudowany,
120.	Kobylin	Kościelna 9	plebania parafii rzymskokatolickiej pw. św. Stanisława Biskupa	1883 r.
121.	Kobylin	Kościelna 10	kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa	1518 r., 1701; 1752- 1782 r.
122.	Kobylin	Kościelna 10	cmentarz przykościelny	pocz. XIX w.
123.	Kobylin	Kościelna 10	epitafium x. M. Tyzlerskiego - proboszcza kobylińskiego na ścianie prezbiterium	1813 r.
124.	Kobylin	Kościelna 10	tablica epitafijna x. Walentego Lemańskiego, proboszcza kobylińskiego na szkarpie kościoła	1848 r.
125.	Kobylin	Kościelna 10	tablica epitafijna ks. Antoniego Szyperskiego na ścianie kaplicy Matki Boskiej różańcowej	1876 r.
126.	Kobylin	Kościelna 17	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
127.	Kobylin	Krobska	budynek gospodarczy (stodoła)	ok. 1900 r.
128.	Kobylin	Krobska 3	budynek szkoły żydowskiej, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
129.	Kobylin	Krobska 4	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
130.	Kobylin	Krobska 5	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
131.	Kobylin	Krobska 7	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
132.	Kobylin	Krobska 9	budynek mieszkalny	po 1900 r.
133.	Kobylin	Krobska 10	budynek mieszkalny	po 1900 r.
134.	Kobylin	Krobska 11-13	budynek mieszkalny	po 1900 r.
135.	Kobylin	Krobska 14	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
136.	Kobylin	Krobska 15	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
137.	Kobylin	Krobska 16	budynek socjalny zwany "Madera", ob. budynek mieszkalny	1. 30-te. XX w.
138.	Kobylin	Krobska 21	budynek mieszkalny	po 1900 r.
139.	Kobylin	Krotoszyńska 1	budynek mieszkalny	po 1900 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

140.	Kobylin	Krotoszyńska 3	budynek mieszkalny	po 1910 r.
141.	Kobylin	Krotoszyńska 5	budynek mieszkalny	po 1910 r.
142.	Kobylin	Krotoszyńska 6	budynek szkoły	1912 r.
143.	Kobylin	Krotoszyńska 11	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
144.	Kobylin	Krotoszyńska 13	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
145.	Kobylin	Krotoszyńska 15	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
146.	Kobylin	Krotoszyńska 17	budynek poczty	4 ćw. XIX w.
147.	Kobylin	Krotoszyńska 19	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
148.	Kobylin	Krotoszyńska 27	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
149.	Kobylin	Krotoszyńska 29	budynek mieszkalny	po 1900 r.
150.	Kobylin	Krotoszyńska 37	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
151.	Kobylin	Krotoszyńska 38	budynek mieszkalny	k. XIX w.
152.	Kobylin	Krotoszyńska 39	budynek mieszkalny	k. XIX w.
153.	Kobylin	Krotoszyńska 41	budynek mieszkalny	po 1900 r., nadbudowany
154.	Kobylin	Krotoszyńska 43	budynek mieszkalny	k. XIX w.
155.	Kobylin	Krotoszyńska 45	budynek mieszkalny	po 1900 r.
156.	Kobylin	Krotoszyńska 49	budynek biblioteki publicznej	1 ćw. XX w.
157.	Kobylin	Krótką 1	budynek mieszkalny	po 1910 r.
158.	Kobylin	Krótką 3	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
159.	Kobylin	Langiewicza 4	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
160.	Kobylin	Łąkowa 1	budynek mieszkalny	po 1910 r.
161.	Kobylin	Mickiewicza 1	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
162.	Kobylin	Mickiewicza 1	oficyna, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
163.	Kobylin	Mickiewicza 2	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w., przebudowany
164.	Kobylin	Mickiewicza 4	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
165.	Kobylin	Mickiewicza 5	budynek mieszkalny	po 1900 r., przebudowany
166.	Kobylin	Mickiewicza 6	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
167.	Kobylin	Mickiewicza 7	budynek mieszkalny	po 1910 r.
168.	Kobylin	Mickiewicza 8	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
169.	Kobylin	Mickiewicza 9	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
170.	Kobylin	Mickiewicza 12	budynek mieszkalny	po 1900 r.
171.	Kobylin	Nowy Rynek 3	budynek mieszkalny	po 1900 r., przebudowany
172.	Kobylin	Nowy Rynek 4	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
173.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 4	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
174.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 6	budynek mieszkalny	4 ćw. XX w.
175.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 7	budynek mieszkalny	k. XIX w.
176.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 8	budynek mieszkalny	po 1900 r.
177.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 9	budynek mieszkalny	po 1900 r.
178.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 10	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
179.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 11	budynek mieszkalny	po 1900 r.
180.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 12	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
181.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 13	budynek mieszkalny	k. XIX w.
182.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 14	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
183.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 17	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
184.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 18	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
185.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 19	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
186.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 20	budynek mieszkalny	1. 30-te XX w.
187.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 21	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

188.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 22	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
189.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 24	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
190.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 25	budynek mieszkalny	k. XIX w.
191.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 26	budynek mieszkalny	po 1900 r.
192.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 28	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
193.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 29	budynek mieszkalny	k. XIX w.
194.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 30	budynek mieszkalny	po 1900 r.
195.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 31	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
196.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 32	budynek mieszkalny	po 1900 r.
197.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 34	budynek mieszkalny	po 1900 r.
198.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 35	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
199.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 36	budynek mieszkalny	po 1910 r.
200.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 37	budynek mieszkalny	po 1900 r.
201.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 38	budynek mieszkalny	po 1900 r.
202.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 40	budynek mieszkalny	po 1900 r.
203.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 42	budynek mieszkalny	po 1910 r.
204.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 44	budynek mieszkalny	l. 20-te XX w.
205.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 46	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
206.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 48	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
207.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 50	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
208.	Kobylin	Powstańców Wlkp. 54	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
209.	Kobylin	Rawicka	cmentarz ewangelicki, ob. park	ok. 1778 r.
210.	Kobylin	Rawicka 1	budynek mieszkalny i gospodarczy	1 ćw. XX w.
211.	Kobylin	Rawicka 3	budynek mieszkalny	po 1910 r.
212.	Kobylin	Rawicka 5	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
213.	Kobylin	Rawicka 6	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
214.	Kobylin	Rawicka 7	budynek mieszkalny	poł. XIX w., przebudowany
215.	Kobylin	Rawicka 7	kuźnia ob. budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.
216.	Kobylin	Rawicka 8	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
217.	Kobylin	Rawicka 10	budynek mieszkalny	1 poł. XIX w.
218.	Kobylin	Rawicka 12	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
219.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 1	ratusz, ob. siedziba urzędu miasta i gminy	1849 r.
220.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 2	budynek mieszkalny	po 1900 r.
221.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 3	budynek gospodarczy	po 1910 r.
222.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 3/1	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
223.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 3/2	budynek mieszkalny	po 1910 r.
224.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 4	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
225.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 5	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
226.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 6	budynek mieszkalny	po 1900 r.
227.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 8	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
228.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 9	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
229.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J.	budynek gospodarczy	po 1910 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

		Piłsudskiego 9 (ul. Kościelna)		
230.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 10	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
231.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 12	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
232.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 12 (ul. Zamkowa)	stodoła ob. budynek gospodarczy	po 1900 r.
233.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 13	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
234.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 14	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
235.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 15	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
236.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 16	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w./ k. XIX w.
237.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 17	budynek mieszkalny	poł. XIX w.
238.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 18	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
239.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 19	budynek mieszkalny	poł. XIX w.
240.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 20	zajazd z salą teatralną ob. budynek mieszkalny	poł. XIX w.
241.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 21	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
242.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 22	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
243.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 23	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
244.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 24	budynek mieszkalny	poł. XIX w.
245.	Kobylin	Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 25	hotel ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
246.	Kobylin	Strzelecka	aleja lipowa	1 ćw. XX w.
247.	Kobylin	Strzelecka	budynek gospodarczy (stodoła)	po 1910 r.
248.	Kobylin	Strzelecka	cmentarz parafialny	2 poł. XIX w.
249.	Kobylin	Strzelecka	grobowiec Dandelskich - ks. Ignacy Dandelski (zm. 28.07.1906 r.) proboszcz kobyliński i dziekan krotoszyński	1906 r.
250.	Kobylin	Strzelecka	nagrobek - Grobelna Franciszka (zm. 28.08.1919 r.) i Grobelny Leon	po 1919 r.
251.	Kobylin	Strzelecka	nagrobek - Palryas Stanisław (zm. 26.11.1915 r.)	po 1915 r.
252.	Kobylin	Strzelecka	nagrobek - Stangierski Konstanty (zm. 30.12.1899 r.) i Jadwiga, Teresa	po 1899 r.
253.	Kobylin	Strzelecka	nagrobek - Voelkel Gustaw (zm. 7.1.1891 r.) i Maria Voelkel (25.06.1929 r.)	1 ćw. XX w.
254.	Kobylin	Strzelecka	nagrobek - Warchalewska Maria (zm. 1936 r.) i Władysław (zm. 1942 r.)	1. 30-te XX w.
255.	Kobylin	Strzelecka	nagrobek - Warchalewski Maksymilian (zm. 7.8.1913 r.)	po 1913 r.
256.	Kobylin	Strzelecka 35-37	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

257.	Kobylin	Strzelecka 38	budynek mleczarni	1936 r.
258.	Kobylin	Strzelecka 38	budynek starej mleczarni, ob. budynek mieszkalny	1934 r.
259.	Kobylin	Strzelecka 38	ogrodzenie i brama wjazdowa do mleczarni	l. 20-te XX w.
260.	Kobylin	Strzelecka 39	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
261.	Kobylin	Strzelecka 41	budynek mieszkalny	po 1910 r.
262.	Kobylin	Strzelecka 42	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
263.	Kobylin	Wałowa 2	budynek mieszkalny	po 1900 r.
264.	Kobylin	Wałowa 3	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
265.	Kobylin	Wałowa 4	budynek mieszkalny	pocz. XX w.
266.	Kobylin	Wałowa 5	budynek mieszkalny	po 1900 r.
267.	Kobylin	Wałowa 8	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
268.	Kobylin	Wolności 2	budynek mieszkalny	po 1900 r.
269.	Kobylin	Wolności 3	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
270.	Kobylin	Wolności 4	budynek mieszkalny	1907 r.
271.	Kobylin	Wolności 5	budynek mieszkalny	poł. XIX w.
272.	Kobylin	Wolności 6	budynek mieszkalny	1 poł. XIX w.
273.	Kobylin	Wolności 7	budynek mieszkalny	po 1900 r.
274.	Kobylin	Wolności 8	budynek mieszkalny	po 1900 r.
275.	Kobylin	Wolności 9	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
276.	Kobylin	Wolności 10	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
277.	Kobylin	Wolności 11	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
278.	Kobylin	Wolności 12	budynek mieszkalny	k. XIX w.
279.	Kobylin	Wolności 13	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
280.	Kobylin	Wolności 14	budynek mieszkalny	k. XIX w.
281.	Kobylin	Wolności 15	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
282.	Kobylin	Wolności 16	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
283.	Kobylin	Wolności 17	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
284.	Kobylin	Wolności 18	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
285.	Kobylin	Wolności 18 (ul. Kościelna)	budynek gospodarczy (kuźnia)	k. XIX w.
286.	Kobylin	Wolności 19	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
287.	Kobylin	Wolności 21	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
288.	Kobylin	Wolności 22	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
289.	Kobylin	Wolności 24	budynek mieszkalny	k. XIX w.
290.	Kobylin	Wolności 24	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
291.	Kobylin	Wolności 26	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
292.	Kobylin	Wolności 27	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
293.	Kobylin	Wolności 28	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
294.	Kobylin	Wolności 29	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
295.	Kobylin	Wolności 30	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
296.	Kobylin	Wolności 31	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
297.	Kobylin	Wolności 32	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
298.	Kobylin	Wolności 33	budynek mieszkalny	po 1900 r.
299.	Kobylin	Wolności 34	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
300.	Kobylin	Wolności 35	hotel, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
301.	Kobylin	Wolności 36	hotel, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
302.	Kobylin	Zamkowa 1	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
303.	Kobylin	Zamkowa 5	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
304.	Kuklinów		kapliczka słupowa z figurą Matki Boskiej Różańcowej	k. XIX w./ po 1945 r.
305.	Kuklinów		kapliczka przydrożna z figurą Chrystusa	k. XIX w./ po 1945 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

306.	Kuklinów		krzyż przydrożny rzeźbiony z Chrystusem Ukrzyżowanym	ok. 1800 r.
307.	Kobylin obecnie MZK		słup przydrożny - rzeźba św. Benona	ok. 1868 r.
308.	Kuklinów		park dworski	II poł. XIX w.
309.	Kuklinów		brama wjazdowa do zespołu parkowo-dworskiego	4 ćw. XIX w.
310.	Kuklinów		fragmenty ogrodzenia zespołu folwarcznego	ok. 1900 r.
311.	Kuklinów		dom rządcy, ob. budynek biurowy	4 ćw. XIX w.
312.	Kuklinów		dom pracowników folwarku (gorzelni)	3/4 ćw. XIX w.
313.	Kuklinów		chlewnia, ob. stajnia	k. XIX w.
314.	Kuklinów		chlewnia	4 ćw. XIX w.
315.	Kuklinów		gorzelnia	ok. 1900 r.
316.	Kuklinów		obora	k. XIX w.
317.	Kuklinów		obora, ob. bukaciarnia	po 1900 r.
318.	Kuklinów		spichlerz	ok. 1900 r.
319.	Kuklinów		stajnia, ob. cielętnik	k. XIX w.
320.	Kuklinów		stodoła	po 1900 r.
321.	Kuklinów		stodoła	k. XIX w.
322.	Kuklinów		stodoła i magazyn	4 ćw. XIX w.
323.	Kuklinów		budynek gospodarczy (magazyn)	po 1900 r.
324.	Kuklinów	6	budynek mieszkalny	po 1910 r.
325.	Kuklinów	8	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
326.	Kuklinów	15	budynek mieszkalny	po 1910 r.
327.	Kuklinów	33	budynek mieszkalny	po 1910 r.
328.	Kuklinów	40	budynek Szkoły Podstawowej	po 1910 r.
329.	Kuklinów	45	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
330.	Kuklinów	45	budynek gospodarczy	ok. 1910 r.
331.	Kuklinów	56	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
332.	Kuklinów		Most, droga Pogorzela– Kulików	1914 r.
333.	Lipówiec		stodoła	po 1900 r.
334.	Lipówiec		obora	po 1900 r.
335.	Lipówiec	2	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
336.	Lipówiec	2	budynek gospodarczy	ok. 1900 r.
337.	Lipówiec	3	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
338.	Lipówiec	5	dwór, ob. nieużytkowany	poł. XIX w.
339.	Lipówiec	5	park dworski	poł. XIX w.
340.	Łagiewniki		kapliczka przydrożna z figurą Chrystusa Frasobliwego	k. XIX w.
341.	Łagiewniki		figura przydrożna Matki Boskiej z Dzieciątkiem	pocz. XX w.
342.	Łagiewniki		pałac, ob. mieszkania i biura	2 ćw. XIX w., pałac l. 20-te XX w.
343.	Łagiewniki		galeria przy pałacu	l. 20-te XX w.
344.	Łagiewniki		budynek gospodarczy za galerią	l. 20-te XX w.
345.	Łagiewniki		park dworski	I poł. XIX w.
346.	Łagiewniki		brama wjazdowa z mostem przejazdowym	l ćw. XX w.
347.	Łagiewniki		aleja dojazdowa do pałacu	II poł. XIX w.
348.	Łagiewniki		ogrodzenie zespołu folwarcznego	po 1900 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

349.	Łagiewniki		obora	1908 r.
350.	Łagiewniki		obora	l. 30-te XX w. przebudowana,
351.	Łagiewniki		spichlerz	1898 r.
352.	Łagiewniki		stajnia	1890 r.
353.	Łagiewniki	18	budynek mieszkalny	po 1910 r.
354.	Łagiewniki	18a	budynek szkoły	po 1910 r.
355.	Łagiewniki	27	budynek mieszkalny	po 1910 r.
356.	Łagiewniki	29	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
357.	Łagiewniki	31	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1912 r.
358.	Łagiewniki	33	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
359.	Łagiewniki		Kuźnia ob. warsztat (w zespole folwarczym, obiekt rejestrowy)	1928 r.
360.	Nepomucenów		krzyż przydrożny rzeźbiony z postacią Chrystusa Ukrzyżowanego	1864 r.
361.	Nepomucenów		rzeźbiony krzyż przydrożny z postacią Chrystusa Ukrzyżowanego	1864 r.
362.	Raszewy		kapliczka	1 ćw. XX w.
363.	Raszewy		obora I	1 ćw. XX w.
364.	Raszewy		obora II	1909 r.
365.	Raszewy		obora III	1911 r.
366.	Raszewy		stajnia, ob. budynek gospodarczy	1880 r.
367.	Raszewy		stodoła I	1911 r.
368.	Raszewy		stodoła II	1880 r.
369.	Raszewy	4	budynek mieszkalny	po 1900 r.
370.	Raszewy	10	budynek mieszkalny	po 1900 r.
371.	Raszewy	21	rządówka, ob. budynek mieszkalny	1911 r.
372.	Raszewy	22	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
373.	Raszewy	23	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1911 r.
374.	Rębiechów		krzyż drewniany cmentarny	k. XIX w.
375.	Rębiechów	7	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
376.	Rębiechów	9	budynek mieszkalny z częścią gospodarczą	k. XIX w.
377.	Rębiechów	16	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
378.	Rębiechów	17	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
379.	Rojew	19	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
380.	Rojew	20	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
381.	Rojew	21	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
382.	Rojew	22	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
383.	Rojew	24	dom pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
384.	Rojew	24	budynek gospodarczy	po 1900 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

385.	Rojew	25	budynek stacji kolejowej	po 1900 r.
386.	Rojew	25	budynek gospodarczy przy stacji kolejowej	po 1900 r.
387.	Rzemiechów	2	budynek mieszkalny	l. 20-te XX w.
388.	Rzemiechów	8	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
389.	Rzemiechów	13	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
390.	Rzemiechów	14	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
391.	Rzemiechów	15	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
392.	Rzemiechów	16	dwór, ob. budynek mieszkalny	l. 20-te XIX w./ 1936 r.
393.	Rzemiechów	16	park dworski	k. XIX w.
394.	Rzemiechów		kaplica	1928 r.
395.	Rzemiechów		dom, ob. budynek gospodarczy	ok. 1900 r.
396.	Rzemiechów		obora	4 ćw. XIX w.
397.	Rzemiechów		budynek gospodarczy przy domach pracowników folwarku	po 1900 r.
398.	Rzemiechów		obora	4 ćw. XIX w.
399.	Rzemiechów		spichlerz	k. XIX w.
400.	Rzemiechów		stajnia	ok. 1900 r.
401.	Smolice		kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusa	1907 - 1909 r.
402.	Smolice		kostnica	ok. 1910 r.
403.	Smolice		Plebania w zespole sakralnym kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ok. 1910 r.
404.	Smolice		płyta nagrobna przy kościele - Magdalena Umińska (zm. 29.10.1787 r.), Helena z Taczanowskich	k. XVIII w.
405.	Smolice		waza ogrodowa	ok. 1900 r.
406.	Smolice		ogrodzenie zespołu kościoła parafialnego	po 1909 r.
407.	Smolice		krzyż przydrożny	1728 r./ 1852 r.
408.	Smolice		cmentarz parafialny	2 poł. XIX w.
409.	Smolice		nagrobek Franzke Katharina (zm.6.01.1925 r.)	po 1925 r.
410.	Smolice		nagrobek - Gruszczyńska Franciszka z Liwerskich (zm. 1892 r.)	po 1892 r.
411.	Smolice		nagrobek Hettmer Heinz (zm. 28.03.1925 r.)	po 1925 r.
412.	Smolice		nagrobek Hettmer Regina (zm.6.12.1919 r.) i Hettmer Dorothea (zm.20.03.1920 r.)	po 1920 r.
413.	Smolice		nagrobek - Kaczmarkowa Antonina z Krzyżyńskich (zm. 13.04.1930 r.)	po 1930 r.
414.	Smolice		nagrobek Klimke Ludmiła (zm. 15.12.1937 r.)	po 1937 r.
415.	Smolice		pałac, ob. biura i mieszkania	3/4 ćw. XX w., ok. 1910 r.
416.	Smolice		kraty w oknach pałacu (28 szt.)	przed 1910 r.
417.	Smolice		krata bramna głównego wjazdu na teren pałacowo-parkowy	1910 - 1915 r.
418.	Smolice		ogrodzenie zespołu pałacowo-parkowego	ok. 1910 r.
419.	Smolice		park krajobrazowy przy pałacu	XVII/ 1880 r./ 1910 r.
420.	Smolice		krzyż pamiątkowy przy pałacu	przed 1909 r.
421.	Smolice		pawilon przy pałacu (psiarnia ?)	1910 - 1915 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

422.	Smolice		pawilon drewniany w parku	po 1910 r.
423.	Smolice		pawilon na terenie ogrodu użytkowego	1910 - 1915 r.
424.	Smolice		gorzelnia, ob. budynek gospodarczy	1892 r.
425.	Smolice		kuźnia, ob. budynek gospodarczy	1917 r.
426.	Smolice		obora	1893 r.
427.	Smolice		obora	1911 r.
428.	Smolice		spichlerz, ob. magazyn	1904 r.
429.	Smolice		stajnia, ob. magazyn	1905 r.
430.	Smolice		stajnia, ob. magazyn, obora	1907 r.
431.	Smolice		stodoła, ob. magazyn	1904 r.
432.	Smolice		wiata nad gnojownikiem, ob. wiata na maszyny	1 ćw. XX w.
433.	Smolice	1	plebania parafii pw. Najświętszego Serca Jezusa	ok. 1909 r
434.	Smolice	1	organistówka przy plebani	ok. 1910 r.
435.	Smolice	1	budynek mieszkalny przy plebani	ok. 1910 r.
436.	Smolice	1	ogrodzenie zespołu plebani	ok. 1910 r.
437.	Smolice	2	dom parafialny	ok. 1910 r.
438.	Smolice	2	budynek gospodarczy i stodoła	ok. 1910 r.
439.	Smolice	4	budynek mieszkalny	po 1910 r.
440.	Smolice	5	budynek mieszkalny	po 1910 r.
441.	Smolice	11	budynek mieszkalny	po 1910 r.
442.	Smolice	12	budynek mieszkalny	po 1900 r.
443.	Smolice	27	budynek Szkoły Podstawowej	po 1900 r.
444.	Smolice	39	budynek mieszkalny	po 1900 r.
445.	Smolice	54	budynek mieszkalny	po 1910 r.
446.	Smolice	55	budynek mieszkalny	II poł. XIX w.
447.	Smolice	56	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.
448.	Smolice	63	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
449.	Smolice	68	budynek mieszkalny	po 1900 r.
450.	Smolice	73	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
451.	Smolice	75	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
452.	Smolice	77	budynek mieszkalny	ok. 1910 r.
453.	Smolice	79	budynek mieszkalny	po 1900 r.
454.	Smolice	81	budynek mieszkalny	l. 30-te XX w.
455.	Smolice	83	budynek mieszkalny	po 1900 r.
456.	Smolice	85	budynek mieszkalny	po 1900 r.
457.	Smolice	89	budynek mieszkalny z budynkiem gospodarczym	po 1900 r.
458.	Smolice	97	budynek mieszkalny	po 1900 r.
459.	Smolice	105	budynek mieszkalny	po 1900 r.
460.	Smolice	105	budynek mieszkalny	k. XIX w.
461.	Smolice	120	budynek mieszkalny	po 1900 r.
462.	Smolice	126	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
463.	Smolice	127	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1909 r.
464.	Smolice	128	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1909 r.
465.	Smolice	128	piekarnik, ob. budynek gospodarczy	po 1909 r.
466.	Smolice	129	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1909 r.
467.	Smolice	130	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1913 r

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

468.	Smolice	130	piekarnik, ob. budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.
469.	Smolice	131	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1910 r.
470.	Smolice	132	Dom2 pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1904 r.
471.	Smolice	133	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1904 r.
472.	Smolice	133	piekarnik, ob. budynek gospodarczy	pocz. XX w.
473.	Smolice	134	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1907 r.
474.	Smolice	135	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
475.	Smolice	136	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1910 r.
476.	Smolice	136	piec chlebowy	pocz. XX w.
477.	Smolice	137	budynek administracyjno-mieszkalny, ob. budynek mieszkalny	1902 r.
478.	Smolice	139	budynek mieszkalny, ob. administracyjno-mieszkalny	1898 r.
479.	Smolice	143	budynek administratora folwarku ob. budynek mieszkalny i biurowy	1904 r.
480.	Smolice	145	dom portiera, ob. przedszkole	1910 r.
481.	Smolice	147	dom myśliwski, ob. budynek mieszkalny	ok. 1910 r.
482.	Smolice Kolonia (Raj)	5	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
483.	Smolice Kolonia (Raj)	14	budynek mieszkalny	po 1900 r.
484.	Smolice Kolonia (Raj)	15	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
485.	Smolice Kolonia (Raj)	16	budynek mieszkalny	po 1900 r.
486.	Sroki		ogród przy rządcówce	pocz. XX w.
487.	Sroki		kuźnia, ob. warsztat	po 1910 r.
488.	Sroki		obora	1930 - 35 r.
489.	Sroki		stodoła, ob. magazyn maszyn	1 ćw. XX w.
490.	Sroki		stodoła	1. 30-te XX w.
491.	Sroki		warsztaty	1. 30-te XX w.
492.	Sroki	5	budynek mieszkalny	1911 r.
493.	Sroki	7	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
494.	Sroki	25	rządcówka, ob. budynek mieszkalny	1. 30-te XX w.
495.	Sroki	25	budynek gospodarczy/ letnia kuchnia	po 1910 r.
496.	Sroki	27	dom pracowników folwarcznych, ob. budynek mieszkalny	1. 30-te XX w.
497.	Sroki	27	budynek gospodarczy	1. 30-te XX w.
498.	Starkówiec		kapliczka słupowa z figurą Matki Boskiej	1947 r.
499.	Starkówiec		park dworski	pocz. XIX w.
500.	Starkówiec		fragment ogrodzenia zespołu dworskiego	poł. XIX w.
501.	Starkówiec	10	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
502.	Starkówiec	11	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
503.	Starkówiec	13	oficyna dworska, ob. nieużytkowana	2 ćw. XIX w.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

504.	Starkówiec	14	dwór, ob. budynek mieszkalny	1821 r., 1840-44 r.
505.	Stary Kobylin		dwór, ob. budynek mieszkalny	ok. 1870-1880 r.
506.	Stary Kobylin		park dworski	2 poł. XIX w.
507.	Stary Kobylin		chlewnia, ob. cielętnik	1. 20-te XX w.
508.	Stary Kobylin		gorzelnia, ob. budynek mieszkalno - magazynowy	4 ćw. XIX w.
509.	Stary Kobylin		kuźnia, ob. budynek gospodarczy	1907 r.
510.	Stary Kobylin		obora	po 1910 r.
511.	Stary Kobylin		spichlerz	ok. 1880 r.
512.	Stary Kobylin		stajnia	4 ćw. XIX w.
513.	Stary Kobylin		wiatrak "Mikołaj"	ok. 1877 r.
514.	Stary Kobylin	3	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
515.	Stary Kobylin	4	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1902 r.
516.	Stary Kobylin	5	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
517.	Stary Kobylin	6	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1. 30-te XX w.
518.	Stary Kobylin	7	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	1. 30-te XX w.
519.	Stary Kobylin	13	budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.
520.	Stary Kobylin	13	budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.
521.	Stary Kobylin	14	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
522.	Starygród		kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Gromnicznej (oczyszczenia NMP)	poł. XVII w./ 1852 r. (wieża)
523.	Starygród		ogrodzenie kościoła parafialnego i cmentarza przykościelnego	po 1900 r.
524.	Starygród		cmentarz przykościelny	poł. XIX w.
525.	Starygród		plebania	4 ćw. XIX w.
526.	Starygród		budynek gospodarczy przy plebanii	4 ćw. XIX w.
527.	Starygród		kapliczka przydrożna z figurą Matki Boskiej	ok. 1945 r.
528.	Starygród		krzyż przydrożny	po 1900 r./ 1945 r.
529.	Starygród		cmentarz parafialny	ok. 1907 r.
530.	Starygród		nagrobek - Barciszewski Antoni	1 ćw. XX w.
531.	Starygród		kaplica św. Józefa - grobowiec rodziny Chelkowskich	4 ćw. XIX w.
532.	Starygród		nagrobek - Dąbrowska Marcyanna (zm.11.)	k. XIX w.
533.	Starygród		nagrobek - Dąbrowski Tomasz (zm. 2.09.1882 r.)	1882 r.
534.	Starygród		nagrobek - Goszczyńska Katarzyna z Frąckowiaków (1845-1877 r.)	1877 r.
535.	Starygród		nagrobek - Goszczyński Ignacy, weteran powstania 1863 r. (1837 - 1924 r.)	po 1924 r.
536.	Starygród		nagrobek - Jakub Hann, kapitan Wojsk Polskich z 1830 r. (zm. 15.05.1850 r.)	po 1850 r.
537.	Starygród		nagrobek - Lorkiewicz Franciszek (zm.2.07.1927 r.), kierownik szkoły i ppor. Stanisław Lorkiewicz (poległy na polach Francji w 1917 r.)	po 1927 r.
538.	Starygród		nagrobek - napis nieczytelny	2 poł. XIX w.
539.	Starygród		nagrobek - Owsiański Leon (zm. 9.05.1906 r.)	po 1906 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

540.	Starygród		nagrobek - Ptak Wojciech (zm. 16.11.1893 r.)	po 1893 r.
541.	Starygród		nagrobek - Seydewitz Fedor, oficer papieski, kapitan powstania styczniowego 1863 r.	1 ćw. XX w.
542.	Starygród		grobowiec - Węgorzewski Jan Nepomucen, szambelan JKM (zm. 28.09.1826 r.)	2 ćw. XIX w.
543.	Starygród		nagrobek - Winowicz Sebastian, proboszcz miejscowy (zm. 15.04.1884 r.)	po 1884 r.
544.	Starygród		dwór, ob. budynek mieszkalny	1840 r., k. XIX w.
545.	Starygród		budynek gospodarczy przy dworze	k. XIX w.
546.	Starygród		park dworski	1 poł. XIX w.
547.	Starygród		kuźnia	4 ćw. XIX w. (1880 - 1890 r.)
548.	Starygród		obora	po 1900 r.
549.	Starygród		obora	po 1900 r.
550.	Starygród		obora	k. XIX w.
551.	Starygród		obora, ob. magazyn	po 1900 r.
552.	Starygród		spichlerz	4 ćw. XIX w.
553.	Starygród		stajnia, ob. magazyn	po 1900 r.
554.	Starygród		stelmacharnia, ob. budynek gospodarczy	po 1910 r.
555.	Starygród	1	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
556.	Starygród	2	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
557.	Starygród	3	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
558.	Starygród	4	dom pracowników folwarku, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
559.	Starygród	15	organistówka, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
560.	Targoszyce		figura przydrożna ze św. Antonim	1897 r.
561.	Targoszyce		dwór, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XIX w.
562.	Targoszyce		park dworski	1 poł. XIX w.
563.	Targoszyce		ogrodzenie zespołu folwarcznego i parkowo - dworskiego	ok. 1900 r.
564.	Targoszyce		obora /owczarnia/	4 ćw. XIX w.
565.	Targoszyce		obora	1. 30-te XX w.
566.	Targoszyce		spichlerz	1 poł. XIX w.
567.	Targoszyce		stodoła	k. XIX w./ 1923 r.
568.	Targoszyce	2	dom pracowników folwarku ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
569.	Targoszyce	3 przez 1	dom pracowników folwarku ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
570.	Targoszyce	3 przez 2	dom pracowników folwarku ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
571.	Wyganów		cmentarz parafialny	k. XIX w.
572.	Wyganów		nagrobek - Jakubowscy Jerzy i Stefek	1933 r.
573.	Wyganów		nagrobek - Jarus Konstancja z Andrzejewskich (zm. 3.06.1910 r.)	1910 r.
574.	Wyganów		cmentarz ewangelicki	4 ćw. XIX w.
575.	Wyganów		pałac	ok. 1810 r.
576.	Wyganów		dom parcelanta	po 1908 r.
577.	Wyganów		budynek gospodarczy przy domu parcelanta	3/4 ćw. XIX w.
578.	Wyganów	1	budynek gospodarczy	po 1910 r.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

579.	Wyganów	1	stodoła	po 1910 r.
580.	Wyganów	2	oficyna, ob. budynek mieszkalny	po 1820 r.
581.	Wyganów	2	obora	1908 r.
582.	Wyganów	2	brama z furtą prowadząca do majątku	3/4 ćw. XIX w.
583.	Wyganów	4	dom młynarza, ob. budynek mieszkalny	po 1900 r.
584.	Wyganów	4	młyn	po 1900 r.
585.	Wyganów	6	budynek mieszkalny	po 1910 r.
586.	Wyganów	6	budynek gospodarczy	1930 r.
587.	Wyganów	6	stodoła, ob. budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.
588.	Wyganów	7	budynek szkoły, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
589.	Wyganów	8	organistówka, ob. budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
590.	Wyganów	8	budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.
591.	Wyganów	9	nagrobek - Rembowski Jan Nepomucen (zm. 14.10.1889 r.)	1889 r.
592.	Wyganów	9	grobowiec Zaborowskich	k. XIX w.
593.	Wyganów	9	budynek plebanii	1818 r.
594.	Wyganów	9	kościół parafialny pw. Podwyższenia św. Krzyża	1818 r.
595.	Wyganów	9	kamienna tablica poświęcona fundatorowi - Stanisławowi Rembowskiemu z kartuszem herbowym ślepowron	1 ćw. XIX w.
596.	Wyganów	9	tablica inskrypcyjna poświęcona proboszczowi Wyganowa, Walentemu Przygodzkiemu (zm. 1816 r.)	1 ćw. XIX w.
597.	Wyganów	9	ogrodzenie kościoła parafialnego i cmentarza przykościelnego	1 poł. XIX w.
598.	Wyganów	9	cmentarz przy kościele parafialnym pw. Świętego Krzyża	1 poł. XIX w.
599.	Wyganów	9	nagrobek - Frankenberg Feliks, proboszcz wyganowski (zm. 3.1.1881 r.)	1881 r.
600.	Wyganów	9	nagrobek - Młynkiewicz Maryan (zm. 16.02.1898 r.)	1898 r. (tablica)
601.	Wyganów	9	grobowiec rodziny Przyłuskich	k. XIX w.
602.	Wyganów	13	stodoła	po 1900 r.
603.	Wyganów	20	szkoła parafialna, ob. budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
604.	Wyganów	35	dom pracowników folwarku	3/4 ćw. XIX w.
605.	Zalesie Małe		figura przydrożna	1899 r.
606.	Zalesie Małe	1	obora i magazyn	1901 r.
607.	Zalesie Małe	5	budynek mieszkalny	1911 r.
608.	Zalesie Małe	15a	budynek szkoły	1 ćw. XX w.
609.	Zalesie Małe	23	budynek mieszkalny	po 1900 r.
610.	Zalesie Małe	35	dom pracowników folwarcznych, ob. budynek mieszkalny	1899 r.
611.	Zalesie Małe	36	dom pracowników folwarcznych, ob. budynek mieszkalny	1899 r.
612.	Zalesie Małe	37	dom pracowników folwarcznych, ob. budynek mieszkalny	1891 r.
613.	Zalesie Małe	38	dom pracowników folwarcznych, ob. budynek mieszkalny	1891 r.
614.	Zalesie Wielkie		kościół parafialny	1898 r.
615.	Zalesie Wielkie		cmentarz ewangelicki, ob. cmentarz parafialny	1892 r. / 1981 r.
616.	Zalesie Wielkie	2	budynek gospodarczy	k. XIX w.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

617.	Zalesie Wielkie	19	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.
618.	Zalesie Wielkie	21	zajazd, ob. budynek mieszkalny i gospodarczy	3/4 ćw. XIX w.
619.	Zalesie Wielkie	28	budynek szkoły	po 1900 r.
620.	Zalesie Wielkie	38	budynek mieszkalny	ok. 1900 r.
621.	Zalesie Wielkie	38	budynek gospodarczy	po 1900 r.
622.	Zalesie Wielkie	39	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
623.	Zalesie Wielkie	41	budynek mieszkalno-gospodarczy	4 ćw. XIX w.
624.	Zalesie Wielkie	42	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.
625.	Zalesie Wielkie	46	budynek mieszkalny	po 1900 r.
626.	Zalesie Wielkie (Liszków)	65	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
627.	Zalesie Wielkie (Liszków)	66	dom parcelanta, ob. budynek mieszkalny	pocz. XX w.
628.	Zalesie Wielkie (Liszków)	66	stodoła	3/4 ćw. XIX w.
629.	Zdziętawy		krzyż drewniany	przed 1945 r.
630.	Zdziętawy	9	budynek mieszkalny	po 1900 r.
631.	Zdziętawy	24	budynek mieszkalny	po 1900 r.
632.	Zdziętawy	26	budynek mieszkalny	po 1900 r.
633.	Zdziętawy	29	budynek mieszkalny	po 1900 r.

3.6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Ocena stanu dziedzictwa kulturowego wypada dla miasta i gminy Kobylin pozytywnie ze względu na różnorodność obiektów zabytkowych reprezentujących różne okresy z historii miasta i okolicznych miejscowości. Na przykład samo miasto posiada niezwykle wiele obiektów zabytkowych o odmiennym charakterze, co stanowi niewątpliwie atut w prezentowaniu i popularyzowaniu turystycznych atrakcji Kobylina. W niewielu miastach można równocześnie zwiedzić gotycki obiekt architektury sakralnej, historyczny zespół klasztorny o charakterze barokowym, dobrze zachowany drewniany wiatrak, pozostałość po różnorodności kulturowej miasta w postaci wieży zegarowej dawnego kościoła ewangelickiego, czy lapidarium na terenie dawnego kirkutu, niewątpliwą atrakcją stanowi również obecny park z bogatą historią dawnego grodziska, zamku, dworu i cmentarza ewangelickiego. Poza tymi obiektami niezwykle wrażenie sprawia także spacerowanie po zabytkowym mieście z dawnym doskonale zachowanym układem urbanistycznym w postaci prostokątnego rynku z otaczającymi uliczkami i charakterystyczną szeroką ulicą Powstańców Wielkopolskich stanowiącą oś dawnego Wielkiego Przedmieścia. Również wartość niektórych zabytków wykracza poza zainteresowania regionalne, tak jak w przypadku tryptyku św. Stanisława, który stanowi jedno najcenniejszych dzieł późnogotyckiej sztuki ołtarzowej na terenie Polski.

Niewątpliwą atrakcją turystyczną stanowi dobrze zachowany zespół pałacowo-parkowo-folwarczny w Smolicach, który w połączeniu z cennym zespołem sakralnym o rozmachu architektoniczno-artystycznym, daleko wykraczającym poza skalę miejscowości, która również zachowała dawny układ zabudowy wiejskiej i stanowi jeden z nielicznych w Wielkopolsce układów wiejskich wpisanych do rejestru zabytków. Na uwagę zasługuje również jeden z najstarszych w Wielkopolsce południowej kościołów drewnianych w miejscowości Strygród, będącej w średniowieczu siedzibą kasztelani. Miejscowość ta oferuje również możliwość zobaczenia pozostałości po dawnym grodzisku z czasów średniowiecza, zabytkowy zespół dworsko-folwarczno-parkowy oraz cmentarz parafialny z charakterystycznymi kaplicami grobowcami.

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

Ponadto interesujące obiekty związane z dawnymi majątkami ziemskimi można obejrzeć w Łagiewnikach, Wyganowie, Kuklinowie, Starkówcu czy Targoszcach.

Na terenie gminy występuje również wyjątkowo liczna grupa zabytków XIX-wiecznej sztuki ludowej w postaci krzyży, słupów i figur m.in. w Kuklinowie, Nepomucenowie i Rębiechowie.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Możliwość pozyskiwania środków zewnątrz na zadania związane z opieką nad zabytkami i rewaloryzację zabytkowych przestrzeni.</p> <p>Podtrzymywanie pozytywnego wizerunku gminy jako szanującej swoją przeszłość, dorobek artystyczny przeszłych pokoleń oraz ich dziedzictwo. Duma z własności dziedzictwa kulturowego gminy.</p> <p>Wzmacnianie wśród mieszkańców świadomości i tożsamości związanej z tzw. „małą ojczyzną” i jej walorami.</p> <p>Rozwój turystyki i związane z tym dochody dla gminy oraz możliwość zwiększania miejsc pracy.</p> <p>Przekazywanie przyszłym pokoleniom przykładu z dbania i jednocześnie rozwijania dziedzictwa kulturowego.</p>	<p>Nie podejmowanie przez właścicieli koniecznych remontów budynków zabytkowych lub inwestycje związane z ich przekształceniem powodującym utratę cech zabytkowych (rozbudowy, przebudowy, nadbudowy).</p> <p>Brak zabiegów porządkowych i pielęgnacyjnych na terenach parków dworskich lub cmentarzy.</p> <p>Pozostawienie obiektów zabytkowych w stanie nieużytkowanym, przyspieszającym ich degradację.</p> <p>Nadmierny ruch samochodowy zwłaszcza, samochodów ciężarowych przebiegający przez centrum Kobylina.</p> <p>Zjawisko docieplania elewacji historycznych obiektów z zachowanym detalem architektonicznym (bonie, profilowane gzymsy, opaski okienne, podokienniki itp.).</p> <p>Wymiana oryginalnej stolarki okiennej i drzwiowej na okna i drzwi wykonane z PCV nie pozwalające odtwarzać dawnych elementów detalu.</p> <p>W odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego na terenie gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inwestycje budowlane i przemysłowe; - nielegalna eksploatacja piasznic i żwirowni; - głęboka orka w obrębie pól; - działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali; - wykorzystywanie ciężkiego sprzętu w rolnictwie; - rozwój budownictwa na obrzeżach miast oraz budowa dróg i obwodnic, czyli te inwestycje, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

OCENA STANU ZACHOWANIA ZABYTEKÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT: nieruchomości	STAN ZACHOWANIA*
Kobylin	Zespół budowlany i złożenie urbanistyczne miasta	Dobry
Kobylin	Kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa	Dobry
Kobylin	Kościół pobernardyński, ob. oo. Franciszkanów pw. Matki Boskiej przy Żłóbku	Dobry
Kobylin	Klasztor pobernardyński, ob. oo. Franciszkanów	Dobry
Kobylin	Klasztor pobernardyński, ob. oo. Franciszkanów:	Bardzo dobry

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

	-kapliczka	
Kobylin	Klasztor pobernardyński, ob. oo. Franciszkanów: -dzwonnica	dostateczny
Kobylin	Wieża d. kościoła ewangelickiego, ob. wieża zegarowa	Dobry
Kobylin	Zajazd z salą taneczną, ob. budynek mieszkalny	Dostateczny
Kobylin	Wiatrak kozłak	Dostateczny
Łagiewniki	Pałac	Dobry
Łagiewniki	Park pałacowy	Dobry
Łagiewniki	Folwark	Dostateczny
Łagiewniki	Spichlerz	Dobry
Smolice	Układ ruralistyczny miejscowości	Dobry
Smolice	Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa (kościół pw. Najświętszego Serca Jezusa,	Dobry
Smolice	Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa: -cmentarz przykościelny	Dostateczny
Smolice	Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa -2 pawilony	Dostateczny
Smolice	Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa -mur z bramami	Dostateczny
Smolice	Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa: -plebania z ogrodem	Dobry
Smolice	Park pałacowy	Bardzo dobry
Smolice	Pałac wraz z parkiem	Bardzo dobry
Smolice	Budynek dawnej stajni, ob. magazyn	Dobry
Starkówiec	Dwór	Dobry
Starkówiec	Oficina	Bardzo dobry
Starygród	Kościół parafialny pw. Matki Boskiej Gromnicznej	Bardzo dobry
Starygród	Cmentarz kościelny	Dostateczny
Starygród	Cmentarz kościelny: -z grobowcem rodziny Chełkowskich	Bardzo dobry
Starygród	Cmentarz kościelny: -z grobowcem Jana Nepomucena Węgorzewskiego	Dostateczny
Starygród	Dwór	Dobry (w remoncie)
Starygród	Park dworski	Bardzo dobry
Targoszyce	Dwór wraz ze stajnią-wozownią (nie istnieje ?)	Dostateczny
Wyganów	Kościół parafialny pw. Świętego Krzyża	Dobry
Wyganów	Dwór	Dobry
Wyganów	Oficina	Dostateczny
MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT: ruchomości	STAN ZACHOWANIA*
Kobylin	Tryptyk św. Stanisława w kościele parafialnym pw. św. Stanisława w Kobylinie	Dobry
Kobylin	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Biskupa (54 pozycje)	Dobry
Kobylin	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła pobernardyńskiego, ob. oo. Franciszkanów pw. Matki Boskiej przy Żłóbku (17 pozycji)	Dobry
Kuklinów obecnie MZK	Słup z figurą św. Benona	Bardzo dobry
Kuklinów	Krzyż przydrożny	Bardzo dobry

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

Nepomucenów	Krzyż przydrożny I (20/B)	Bardzo dobry
Nepomucenów	Krzyż przydrożny II	Zły
Raszewy	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kaplicy (6 pozycji)	Bardzo zły
Smolice	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie pałacu w Smolicach (14 pozycji)	Dostateczny
Smolice	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa (11 pozycji)	Bardzo dobry
Smolice	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa (27 pozycji)	Bardzo dobry
Starygród	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Matki Boskiej Gromnicznej (24 pozycje)	Dostateczny
Wyganów	Zespół obiektów ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża (8 pozycji)	Dobry
Zalesie Wielkie	Zespół obiektów ruchomych wchodzących w skład wyposażenia kościoła parafialnego pw. Matki Boskiej Królowej Polski (3 pozycje)	Dostateczny
MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT archeologiczny	STAN ZACHOWANIA*
Rzemiechów	Stanowisko archeologiczne w Rzemiechowie	Dostateczny
Starygród	Grodzisko późnośredniowieczne	Dobry
Zalesie Wielkie	Grodzisko wczesnośredniowieczne	Zły

*Ocena na podstawie wizytacji inwentaryzacyjnej i konsultacji ze służbą konserwatorską. Skala oceny stanu zachowania zabytków: bardzo dobry, dobry, dostateczny, zły, bardzo zły

4. Założenia programowe

4.1. Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami

Problematyka związana z opieką nad zabytkami stanowi dla władz samorządowych miasta i gminy Kobylin istotny obszar działań z uwagi na możliwość podejmowania inicjatyw o odmiennym charakterze niż indywidualni właściciele zabytków. Z uwagi na prawny obowiązek ochrony wartości społecznie istotnych, szerzenie świadomości społecznej oraz wskazywanie kierunków rozwoju podmiotom prywatnym i działania promocyjne budujące wizerunek i prestiż miasta i gminy objęcie zabytków opieką stanowi jeden z ważnych aspektów działalności gminy.

Za priorytetowe dla gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028 należy uznać cele wynikające z art.87. *ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami*, tj.:

1. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.
2. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
3. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.
4. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego.
5. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków.
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

4.2. Kierunki działań programu opieki nad zabytkami i zadania służące ich realizacji

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego planu remontów) 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina Kobylin jest właścicielem zabytku wieży d. kościoła ewangelickiego obecnie, jest to wieża zegarowa. Obiekt jest niedostępny dla zwiedzających. Wieża jest budynkiem wolnostojącym, od strony zachodniej, w miejscu przylegania do niej dawnego kościoła nie ma tarczy zegarowej. Mechanizm zegarowy ma stały dozór i jest na bieżąco konserwowany. W chwili obecnej planowane są prace konserwacyjne konstrukcji drewnianej 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina Kobylin będzie podejmowała niezbędne prace zabezpieczające i konserwacyjne zabytków będących jej własnością 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opracowanie długofalowego, uwzględniającego kompleksowość działań planu remontów obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp. 	Sukcesywnie przez cały okres sprawozdawczy	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iluminacja najcenniejszych zabytków gminy, kontynuacja prac 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin Urząd Pracy
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci itp. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uwzględnienie w planie ogólnym obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy ▪ Walka z samowolami budowlanymi 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
		Nadzór nad nowo powstającymi budowlami pod względem prawnych uzgodnień, przez cały okresu sprawozdawczy	Gmina Kobylin
Priorytet III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opracowanie mapy zabytków gminy jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a 	Przy projektowaniu i realizacji inwestycji w	Gmina Kobylin

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

	<p>także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo</p> <ul style="list-style-type: none"> Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć 	<p>okresie sprawozdawczym korzystanie z wzorcowych prac konserwatorskich</p> <p>W okresie sprawozdawczym współpraca ze szkołami</p>	Gmina Kobylin
Utworzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych jest niezbędne i konieczne w kontekście podejmowania przez gminę działań w zakresie ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju	<ul style="list-style-type: none"> Wypracowanie metod współpracy samorządu z administracyjnymi organami ochrony zabytków 	31.12.2028r.	
UZUPEŁNIAJĄCE KIERUNKI ZADANIA			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami	<ul style="list-style-type: none"> W przypadku wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plan ogólny, decyzje o warunkach zabudowy na bieżąco uwzględniać ochronę zabytków nieruchomych tj. obiektów architektonicznych, cmentarzy, parków, kapliczek, grobowców itp. ujętych w gminnej ewidencji zabytków 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podejmowanie stosownych uchwał w sprawach związanych z przydzielaniem środków na prace remontowe i konserwatorskie ▪ Stała współpraca na poziomie planowanych inwestycji z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, prowadząca w konsekwencji do poprawy ich stanu zachowania i utrzymania w jak najlepszym stanie substancji zabytkowej. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
		31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Wyeksponowanie poszczególnych zabytków i walorów krajobrazu kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Moderacja, poszerzenie i uatrakcyjnienie odpowiedniego fragmentu strony internetowej poświęconego zabytkom zlokalizowanym na obszarze miasta i gminy (wzbogacenie jej szczegółowymi informacjami historycznymi, fotografiami, historycznymi widokami, planami itp.). 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Włączenie problematyki z zakresu dóbr kultury i dziedzictwa zlokalizowanego na terenie miasta i gminy do systemu informacji turystycznej. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zorganizowanie wśród uczniów szkół podstawowych konkursu plastycznego, mającego na celu zobrazowanie zabytków miasta i gminy oraz konkursu wiedzy o zabytkach występujących na terenie miasta i gminy. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Włączanie w strukturę istniejących na terenie miasta i gminy szlaków turystycznych, obiektów zabytkowych zlokalizowanych na ich trasie, bądź w ich pobliżu. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opracowanie koncepcji i wytyczenie trasy turystyczno-edukacyjnej pieszej i rowerowej oraz jej aranżacja w oparciu o występujące na terenie miasta i gminy zabytki, miejsca historyczne i walory przyrodnicze. 	31.12.2021r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Różnorodne działania mające na celu promocję w regionie i w kraju tradycji i dziedzictwa kulturowego związanego z tradycjami Ziemi Kobylińskiej. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozpoznanie i wytyczenie punktów widokowych ukazujących piękno krajobrazu kulturowego i ekspozycję zabytków Kobylina i okolic. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przy nadarzających się okazjach stałe wykorzystywanie mediów (prasy, radia, telewizji i Internetu) do promocji i prezentacji środowiska kulturowego miasta i gminy. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podejmowanie w placówkach oświatowych, zlokalizowanych na terenie miasta i gminy, zadań związanych z szerzeniem wiedzy o dziedzictwie historycznym, kulturowym, w tym również o dziedzictwie materialnym wśród miejscowych dzieci i młodzieży. Budowanie świadomości własnych korzeni i miejsca zamieszkania oraz pewnych wartości mających w przyszłości zaprocentować dbaniem o dziedzictwo tkwiące w strukturach architektonicznych, przestrzennych i przyrodniczych miasta i gminy Kobylin. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspomaganie wszelkich inicjatyw lokalnych (komitetów, stowarzyszeń) niosących ze sobą wzrost nakładów finansowych na opiekę nad zabytkami. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin
Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zlecenie w ramach prac interwencyjnych, we współpracy z urzędem pracy, przy pielęgnacji zabytkowych parków, cmentarzy, miejsc pamięci stanowiących własność samorządową. 	31.12.2028r.	Gmina Kobylin, urząd pracy

5. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- 1) prawnych, dzięki którym realizacja zadań przez burmistrza Kobylina z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie w oparciu o przepisy:
  - ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024r poz. 1292 t.j.);
  - ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2020r. poz. 1219, ze zmianami);
  - w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024r. poz. 54 t.j.);
  - w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2023r. poz. 1336 t.j.);
  - w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 2024r. poz. 1145 t.j.);
  - w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – *Prawo budowlane* (Dz. U. 2024r. poz. 725 t.j.);
- 2) finansowych, dzięki którym realizacja zadań przez burmistrza Kobylina z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
  - korzystanie z przepisów ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o *podatkach i opłatach lokalnych* (Dz. U. 2023r. poz. 70 t.j.) zwalniającej z opodatkowania obiekty mieszkalne wpisane do rejestru zabytków pod warunkiem ich właściwego użytkowania w oparciu o ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. 2024r. poz. 1292 t.j.);
  - wprowadzenie ulg podatkowych dla właścicieli obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, warunkowane podjęciem działań zmierzających do zabezpieczenia lub rewitalizacji tych obiektów;
  - finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy;
  - korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich;
  - uchwalanie dotacji dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych na realizację prac remontowo-konserwatorskich;
- 3) koordynacji, dzięki którym realizacja zadań przez burmistrza Kobylina z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
  - realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp.;
  - współpracę z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);
  - współpracę z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków – Delegatura w Kaliszu w odniesieniu do wszelkich działań podejmowanych przez samorząd miasta i gminy Kobylin dotyczących zagadnień z zakresu szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego istniejącego na obszarze miasta i gminy;

- 4) społecznych, dzięki którym realizacja zadań przez burmistrza Kobylina z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
- działania edukacyjne promocyjne;
  - współdziałanie z organizacjami społecznymi;
  - działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- 5) kontrolnych, dzięki którym realizacja zadań przez burmistrza Kobylina z zakresu dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez:
- aktualizację gminnej ewidencji zabytków;
  - monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

6. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

- Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami;
- Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów;
- Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom;
- Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- Poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;
- Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych;
- Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

- Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe itp.);
- Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy;
- Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych;
- Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników);
- Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej;
- Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

Wzmiankowana analiza dokonywana będzie każdorazowo przez burmistrza Kobylina po upływie 2 lat funkcjonowania Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kobylin na lata 2025-2028 i zakończona zostanie raportem przedkładanym przez burmistrza Radzie Miejskiej. W miarę rozwoju systemu monitorowania przewiduje się weryfikację sposobu tejże oceny.

7. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami. Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego. Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (szczegóły dostępne na <http://www.mkidn.gov.pl>);
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków (szczegóły dostępne na <http://poznan.wuoz.gov.pl>);
- dotacje wojewódzkie;
- dotacje powiatowe;
- dotacje gminne;
- inne źródła, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>.

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych (szczegóły nt. nowej perspektywy finansowania dostępne są na stronach WRPO);
- źródła w ramach programów unijnych, takich jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich lub Program Infrastruktura i Środowisko;
- źródła pozaunijne - Mechanizm Norweski i Fundusz EOG (szczegóły programów ogłaszane są na bieżąco).